

UNIVERZA V LJUBLJANI
FILOZOFSKA FAKULTETA
ODDELEK ZA SLOVENISTIKO

DIPLOMSKO DELO

**PRIPOVEDOVANJE KOT KONTEKST MERJENJA
JEZIKOVNE ZMOŽNOSTI TRETJEŠOLCEV**

LJUBLJANA, 2015

TINA CENTA

Univerza v Ljubljani
Filozofska fakulteta
Oddelek za slovenistiko

Diplomsko delo

**PRIPOVEDOVANJE KOT KONTEKST MERJENJA
JEZIKOVNE ZMOŽNOSTI TRETJEŠOLCEV**

Študijski program:

Slovenski jezik in književnost - E

MENTORICA:

Red. prof. dr. Simona Kranjc

LJUBLJANA, 2015

TINA CENTA

ZAHVALA

Želela bi se zahvaliti mentorici red. prof. dr. Simoni Kranjc za strokovne napotke pri pisanju diplomske naloge. Posebna zahvala gre ravnateljici OŠ Toneta Okrogarja, Nataši Grošelj, ki me je sprejela odprtih rok in mi omogočila sodelovanje na njihovi šoli. Prav tako bi se rada zahvalila obema učiteljema, Ireni Ostrožnik in Urošu Drnovšku, njunima tretjima razredoma ter staršem otrok. Hvala Martini, Poloni, Andreji in Tomiju za vso pomoč, Poloni hkrati še za vse nasvete ter Matjažu za vse vzpodbudne besede tekom študija in pisanja diplomske naloge.

KAZALO VSEBINE

1. Uvod.....	1
2. Teoretični del	2
2.1. Razvoj otroškega govora	2
2.1.1. Govorni razvoj v srednjem in poznem otroštvu.....	3
2.2. Dejavniki govornega razvoja	4
2.2.1. Notranji dejavniki govornega razvoja.....	4
2.2.1.1. Genetski dejavniki.....	4
2.2.1.2. Otrokov spol.....	4
2.2.2. Zunanji dejavniki govornega razvoja	6
2.2.2.1. Kakovost družinskega okolja.....	6
2.2.2.2. Socialno-ekonomski dejavniki družine.....	8
2.2.2.3. Vrtec in vrstniška skupina.....	10
2.3. Dvojezičnost oziroma večjezičnost.....	11
2.3.1. Usvajanje in učenje drugega jezika.....	11
2.3.2. Dejavniki, ki vplivajo na usvajanje in učenje drugega jezika.....	13
2.3.3. Prednost dvo- in večjezičnosti	14
2.4. Ocenjevanje otrokovega govora	15
2.4.1. Pripovedovanje zgodbe	16
2.4.1.1. Koherentnost zgodbe.....	18
2.4.1.2. Kohezivnost zgodbe.....	19
2.4.2. Otrokovo pripovedovanje v srednjem in poznem otroštvu.....	21
3. Empirični del.....	22
3.1. Opredelitev problema in raziskovalnih hipotez	22
3.2. Metodologija	23
3.2.1. Opis vzorca	23
3.2.2. Metoda zbiranja gradiva	23
3.2.3. Metoda obdelave podatkov	24
3.2.4. Pripomočki.....	24
3.3. Rezultati raziskave	25
3.3.1. Analiza vprašalnikov	25
3.3.2. Analiza zgodb	32
3.3.3. Analiza besedil glede na koherentnost in kohezivnost	34
3.4. Preverjanje hipotez	36

4. Sklep.....	49
5. Viri in literatura.....	52
5.1. Viri	52
5.2. Literatura	52
6. Priloge	54
6.1. Transkripcija zgodb.....	54
6.2. Analiza besedil glede na koherentnost in kohezivnost	69
6.3. Anketni vprašalnik	84

KAZALO TABEL

Tabela 1: Analiza besedil glede na koherentnost.....	35
Tabela 2: Analiza besedil glede na kohezivnost.....	35
Tabela 3: Povprečni dosežki otrok glede na izobrazbo staršev.....	36
Tabela 4: Povprečni dosežki otrok glede na materni jezik.....	38
Tabela 5: Povprečni dosežki otrok glede na jezik v domačem okolju.....	39
Tabela 6: Povprečni dosežki otrok glede na število otrok v družini.....	40
Tabela 7: Povprečni dosežki otrok glede na vrstni red rojstva otroka v družini.....	42
Tabela 8: Povprečni dosežki otrok glede na ne/obiskovanje vrtca.....	43
Tabela 9: Povprečni dosežki otrok glede na časovno obdobje obiskovanja vrtca.....	44
Tabela 10: Povprečni dosežki otrok glede na ne/razpoložljivost lastnega bralnega gradiva.....	46
Tabela 11: Povprečni dosežki otrok glede na ne/obiskovanje knjižnice.....	47

KAZALO SLIK

Slika 1: Starost otrok (v odstotkih)	25
Slika 2: Stopnja izobrazbe matere (v odstotkih)	26
Slika 3: Stopnja izobrazbe očeta (v odstotkih)	27
Slika 4: Otrokov materni jezik (v odstotkih)	28
Slika 5: Raba jezika v domačem okolju (v odstotkih)	28
Slika 6: Število otrok v družini (v odstotkih)	29
Slika 7: Vrstni red rojstva otrok (v odstotkih)	29
Slika 8: Obiskovanje vrtca (v odstotkih)	30
Slika 9: Čas obiskovanja vrtca (v odstotkih)	30
Slika 10: Lastno bralno gradivo otrok (v odstotkih)	31
Slika 11: Obiskovanje knjižnice s starši (v odstotkih)	31

POVZETEK

V diplomskem delu sem raziskala jezikovno zmožnost med tretješolci oziroma devetletniki v eni izmed zasavskih osnovnih šol. Ta se nahaja na območju, kamor se je v preteklosti naseljevalo večje število priseljencev, danes pa tam živi že več njihovih generacij.

V teoretičnem delu sem se sprva osredotočila na govorni razvoj otrok v srednjem in poznem otroštvu, predstavila posamezne dejavnike govornega razvoja, pri čemer sem pozornost namenila predvsem zunanjim dejavnikom – kakovosti družinskega življenja, socialno-ekonomskemu statusu družine ter vrtcu – dejavnikom, ki sem jim v empiričnem delu posvetila največ pozornosti. Sledi poglavje o dvo- oziroma večjezičnosti, teoretični del pa se zaključí s poglavjem o ocenjevanju otrokovega govora, s poudarkom na pripovedovanju zgodbe kot enem izmed načinov ocenjevanja govora otrok, ki je bil uporabljen empiričnemu delu diplomske naloge.

V empiričnem delu sem analizirala vprašalnike, ki so jih izpolnili starši sodelujočih otrok. Nato sledi analiza zgodb, pri čemer sem pozornost namenila številu besed, številu povedi, količini stavkov oziroma osebnih glagolskih oblik, količini premorov, rabi premega govora, koherentnosti in kohezivnosti. Sledijo vzporednice med pripovedovanimi zgodbami in izobrazbo staršev, ne/obiskovanjem vrtca, številom otrok v družini ter drugimi zunanjimi dejavniki. Diplomsko delo sem zaključila s sklepnimi ugotovitvami.

Ključne besede: pripovedovanje zgodbe, govor otrok, zunanji dejavniki, kohezivnost, koherentnost

SUMMARY

The thesis examines language skills among third-graders or nine-year-olds in one of the primary schools in the Zasavje region. The school is located in an area that attracted a large number of immigrants in the past and is currently home to many generations of their descendants.

The theoretical part focuses on children's speech development in middle and late childhood and presents individual factors affecting speech development, giving special consideration to external factors (the quality of family life, socioeconomic status of the family, kindergarten) whose influence is examined in the empirical part of the thesis. This is followed by a chapter on bilingualism and multilingualism and the last chapter of the theoretical part which discusses the evaluation of children's speech, giving special attention to storytelling as one of the methods for evaluating children's speech, which was also used in this thesis.

The empirical part presents an analysis of the questionnaires completed by the parents of the participating children. This is followed by an analysis of the stories, which mainly focuses on the number of words, number of sentences, number of clauses or personal verb forms, number of pauses, use of direct speech, coherency and cohesiveness. The next part explores how the stories narrated by the children correlate with their parents' education, with children attending or not attending the kindergarten, the number of children in the family and other external factors. The thesis concludes with final conclusions.

Keywords: storytelling, children's speech, external factors, cohesiveness, coherency

1. UVOD

V diplomskem delu bom predstavila pripovedovanje kot kontekst merjenja jezikovne zmožnosti tretješolcev.

Govorec kot posameznik lahko v družbi deluje uspešno, kadar obvlada dve vrsti pravil, in sicer slovnična pravila ter pravila ustreznega sporazumevanja, obvladovanju teh pa pravimo tudi jezikovna zmožnost. Jezikovno zmožnost razvijamo vse življenje z branjem, pisanjem, poslušanjem in govorjenjem.

Jezikovno zmožnost tretješolcev, ki so sodelovali v mojem diplomskem delu, sem preučevala v povezavi z dejavniki govornega razvoja. Na razvoj govora namreč vplivajo različni dejavniki, notranji in zunanji, zanimal pa me je predvsem vpliv zunanjih dejavnikov – kakovosti družinskega življenja, socialno-ekonomskega statusa družine ter vrtca na otrokov govorni razvoj.

V teoretičnem delu bom pozornost poleg dejavnikom govornega razvoja namenila tudi govornemu razvoju otrok v srednjem in poznem otroštvu, področju dvo- in večjezičnosti ter ocenjevanju otrokovega govora, s poudarkom na pripovedovanju zgodbe kot enem izmed načinov ocenjevanja govora otrok ter dveh kriterijih za ocenjevanje: koheziji in koherenci; teoretični del pa bom zaključila s poglavjem o otrokovem pripovedovanju v srednjem in poznem otroštvu.

V empiričnem delu bom podrobno predstavila analizo vprašalnikov, na katere so odgovorili starši otrok, analizo zgodb ter preverila hipoteze. Diplomsko delo bom zaključila s sklepnimi ugotovitvami o vplivu zunanjih dejavnikov na jezikovno zmožnost otrok, v tem primeru tretješolcev.

2. TEORETIČNI DEL

2.1. RAZVOJ OTROŠKEGA GOVORA

E. Dobnik (Ringaraja.net, 2010) pravi, da je »govor povezan s celostnim razvojem otroka, zlasti z razvojem mišljenja. Je zamotan psihofiziološki proces, ki se razvija na podlagi bioloških in psiholoških faktorjev ter socialnega okolja. Je pomemben dejavnik v razvoju osebnosti in njeni socializaciji. Z govorom otrok razvija umske sposobnosti. Ko nekaj pove, skuša z besedami izraziti misli. / .../ Govor se najbolj intenzivno razvija v predšolskem obdobju, izpopolnjuje pa se celo življenje.« Avtorici L. Marjanovič Umek, Kranjc in U. Fekonja (2006: 7) pa navajajo, da je »govorni razvoj zapleten, dinamičen in zlasti v obdobju dojenčka, malčka¹ in zgodnjega otroštva² zelo intenziven proces, ki se začne z jokom, neverbalnim sporazumevanjem, oblikovanjem in povezovanjem prvih glasov, poteka preko prve izgovorjene besede, hitrega skoka v besednjaku, oblikovanja enostavnih in sestavljenih stavkov, poznavanja slovničnih pravil, razumevanja različnih besedil, rabe govora v različnih govornih položajih, razvoja sporazumevalnih spretnosti, metajezikovnega zavedanja in se, zlasti pri prehodu v obdobje srednjega otroštva, močno preplete z otrokovim mišljenjem, pismenostjo; kasneje, v obdobju srednjega otroštva, mladostništva in odraslosti pa govor postane način posameznikovega mišljenja in delovanja.«

¹ Obdobje dojenčka in malčka: raziskovalki L. Marjanovič Umek in U. Fekonja (2009) pravita, da gre v tem obdobju za čas predjezikovne faze kot prve faze v govornem razvoju, ki zajema zgodnje zaznavanje in razumevanje govora, jok, vokalizacijo, bebljanje ter slučajna posnemanja glasov. Kasneje, med dvanajstim in dvajsetim mesecem se pojavijo prve besede, ki jih otrok izgovarja in imajo pomen. Pojavijo se odmiki od standardnega pomena, ki je lahko bodisi preširok ali preozek, in ki trajajo do približno dveh

² Obdobje zgodnjega otroštva: »V obdobju zgodnjega otroštva, to je v starostnem obdobju od treh do šestih let, se govor, upoštevajoč obe področji, to je slovnično, ki vsebuje obliko in vsebino, ter pragmatično oz. sporazumevalno funkcijo, to je rabo govora, razvija zelo hitro in v medsebojni povezavi, hkrati pa v kontekstu drugih psihičnih funkcij, kot so razvoj čustev, socialnih interakcij, socialne kognicije, mišljenja, metakognicije« (Marjanovič Umek in Fekonja, 2009: 315).

V nadaljevanju se bom osredotočila na govorni razvoj v srednjem in poznem otroštvu, saj je to obdobje, v katerega sodijo učenci dveh tretjih razredov, v katerih sem izvajala raziskavo za empirični del diplomske naloge.

2.1.1. GOVORNI RAZVOJ V SREDNJEM IN POZNEM OTROŠTVU

Razvoj govora se nadaljuje tudi v obdobju srednjega in poznega otroštva. V besednjaku otrok je veliko besed, s katerimi opisujejo čustva in miselne procese (npr. napovedovanje, reševanje problemov) ter besed, ki jih manj pogosto slišijo, se pa pogosto pojavljajo v pisnih besedilih (Dale, 1976, Reich, 1986, Turner in Helms, 1979, v Marjanovič Umek in Zupančič, 2009). Otrok v tem obdobju razume, da imajo lahko iste besede več pomenov (regratova lučka/lučka sladoled/nočna lučka), razume tudi metafore ter primere, ki jih pogosto rabi. Delež sestavljenih in celovitih sestavljenih stavkov v srednjem in poznem otroštvu je v primerjavi z enostavnimi večji kot pri otrocih, ki sodijo v obdobje zgodnjega otroštva. Otroci v tem obdobju razumejo tudi stavke z zapleteno konstrukcijo, ki se začnejo npr. z besedami *česaravno*, *čeprav*, *potem ko* (Chomsky, 1986, Miller, 1951, Owens, 1996, v Marjanovič Umek in Zupančič, 2009).

V razvojnem obdobju srednjega in poznega otroštva sta v ospredju konzervacija in sposobnost pripovedovanja. Različni raziskovalci (Bruner, 1983, Karmiloff in Karmiloff - Smith, 2001, v Marjanovič Umek in Zupančič, 2009) ugotavljajo, da gre za zelo odprto konverzacijo med vrstniki, otroci se pogovarjajo več, vsebine pogovorov so raznolike, pogosto uporabljajo sleng.

Po šestem letu starosti otroci razumejo humor in hkrati uživajo v večpomenskem humorju, ki ga pogosto vnašajo tudi v svoje lastno pripovedovanje zgodbe (Marjanovič Umek in Zupančič, 2009).

2.2. DEJAVNIKI GOVORNEGA RAZVOJA

»Za uspešen in celovit razvoj otrokovega govora so pomembni različni dejavniki, ki so lahko zunanji ali notranji. Notranji ali biološki so tisti, na katere skorajda ne moremo vplivati, saj se otrok z njimi rodi. Do določene meje jih lahko z vajami izboljšamo. Nasprotno temu pa na zunanje dejavnike v veliki meri vplivamo odrasli, naj bo to v družinskem okolju, v vrtcu, med vrstniki ali drugimi odraslimi« (Kranjc, 1999, v Nina Popović, 2011: 4).

2.2.1. NOTRANJI DEJAVNIKI GOVORNEGA RAZVOJA

2.2.1.1. GENETSKI DEJAVNIKI

Na otrokov govorni razvoj imajo pomemben učinek genetski dejavniki. Muller (1996, v Marjanovič Umek, Kranjc in Fekonja, 2006) je mnenja, da na razvoj govorne kompetentnosti vpliva interakcija večjega števila genov. Raziskave so pokazale, da genetski dejavniki delno vplivajo na razvoj otrokovega govora, in sicer na različnih področjih: razvoj slovnice, semantike, fonologije, artikulacije.

2.2.1.2. OTROKOV SPOL

Številni raziskovalci (Eriksson idr., 2011, Fenson idr., 2004, Marjanovič Umek, Kranjc, Fekonja Peklaj in Bajc, 2007, v Marjanovič Umek idr., 2012) svojih raziskavah ugotavljajo, da je eden izmed dejavnikov govornega razvoja otrokov spol; preučevali so razlike v govornem razvoju med deklicami in dečki. Izsledki raziskav v večini potrjujejo, da je govorna kompetentnost deklic nekoliko višja od dečkov, vendar je potrebno upoštevati dodatna vprašanja, ki se navezujejo na razvojna obdobja in področje govora.

Raziskovalke L. Marjanovič Umek, S. Kranjc in U. Fekonja (2006) opisujejo raziskave, ki kažejo, da se govor deklic razvija hitreje kot govor dečkov. Deklice hitreje spregovorijo, prej usvojijo slovnico jezika, dosegajo višje rezultate pri preizkusih pravilne izgovarjave besed, oblikujejo daljše izjave, imajo širši besednjak ter dosegajo višje rezultate na lestvicah govornega razvoja. Deklice tudi berejo več knjig in pišejo

daljša besedila od dečkov, tudi v prvih razredih osnovne šole. Pri dečkih so pogostejše motnje branja in pisanja.

Pellegrini in Jones (1994, v Marjanovič Umek idr., 2012) navajata, da so deklice tiste, ki se pogosteje vključujejo v simbolno igro in pri tem pogosteje rabijo govor tudi v simbolni funkciji.

Da ima otrokov spol pomemben učinek na razvoj otrokovega govornega razumevanja, ugotavljata grška avtorja Apostolos in Napoleon (2001, v Marjanovič Umek, Kranjc in Fekonja, 2006). V njuni raziskavi je sodelovalo 162 otrok, starih od 4,6 do 12 let, ter njihovi starši. Deklice so dosegle višje rezultate kot dečki pri govornem razumevanju in rabi besed, ki poimenujejo pojme. Vendar avtorja poudarjata (prav tam), da učinek spola na govorne dosežke ni stalen. Besednjak deklic se v določenem obdobju res razvija hitreje, a se v določenem obdobju v obeh spolih izenači.

Rezultati slovenske raziskave (Marjanovič Umek, Fekonja in Kranjc, 2003, v Marjanovič Umek, Kranjc in Fekonja, 2006) so pokazali, da se v obdobju med četrtilim in osmim letom starosti dečki in deklice prav tako ne razlikujejo v pragmatični rabi jezika med pripovedovanjem zgodbe v različnih pogojih (npr. ob slikovnih predlogah).

Raziskovalci, kot so Hetherington in Parke, Russell, Mize in Bissaker (v Marjanovič Umek, Fekonja Peklaj in Pečjak, 2012) ugotavljajo, da mame predvsem v zgodnjem razvojnem obdobju za deklice oblikujejo bolj spodbudno okolje, saj se z njimi pogovarjajo pogosteje kot s sinovi, s svojim govorom pa tudi bolj podpirajo govorni razvoj deklic.

Gurman Bard in Anderson (1983, v Marjanovič Umek in Zupančič, 2009) navajata, da starši več govorijo s hčerkami kot s sinovi, pri tem pa uporabljajo bolj sestavljen in artikuliran govor.

V povezavi z otrokovim spolom obstajajo različne vrste dejavnosti, v katere se deklice vključujejo pogosteje kot dečki ter obratno, in tudi to vpliva na rabo govora v različnih funkcijah: v igrah z lutkami so otroci rabili govor na razvojno višji ravni (npr. več

konverzacij) kot v igri z avtomobilčki (O`Brein in Nagle, 1987, v Marjanovič Umek in Zupančič, 2009).

Pojavljajo pa se tudi rezultati raziskav (Macaulay, 1977, v Fekonja idr., 2005), ki kažejo, da so dečki v branju boljši od deklic. Deklice naj bi bolj pravilno izgovarjale posamezne besede, dečki pa naj bi več razumeli. Sause (1976, v Maculay, 1997, v Fekonja idr., 2005) navaja, da v obdobju zgodnjega otroštva dečki uporabljajo pomembno več različnih v primerjavi z deklicami. V obdobju malčka dečki izgovarjajo bolj raznolike glasove, deklice pa jih pogosteje izpuščajo.

2.2.2. ZUNANJI DEJAVNIKI GOVORNEGA RAZVOJA

2.2.2.1. KAKOVOST DRUŽINSKEGA OKOLJA

Različni raziskovalci (Melhuish idr., 2008, Mol in Bus, 2011, Molfese, Modglin in Molfese, 2003 idr., v Marjanovič Umek, Fekonja Peklaj in Pečjak, 2012) so mnenja, da družinsko okolje, predvsem z vidika socialnih, ekonomskih in kulturnih značilnosti, predstavlja enega izmed najpomembnejših dejavnikov otrokovega govora v različnih obdobjih razvoja.

Otrokom družinsko okolje ponuja različne možnosti za razvoj ter različno mero spodbud in podpore, kar je posledica dejstva, da imajo starši različne vrste prepričanj o pomenu spodbujanja otrokovega govora. To vpliva na njihov izbor dejavnosti, med katerimi vstopajo v govorne interakcije z otrokom ter na značilnost njihovega govora, namenjenega otroku (Foy in Mann, 2003, Rowe, 2008, Weigel, Martin in Bennet, 2006, v Marjanovič Umek, Fekonja Peklaj in Pečjak, 2012).

Avtorici J. Foy in V. Mann (2003, v Marjanovič Umek idr., 2012) razlikujeta med tremi vidiki družinske pismenosti, ki imajo pomemben učinek na govor otrok:

- skupno branje otrok in staršev,
- prepričanja staršev o pomenu skupnega branja in otroških knjig za otrokov govorni razvoj,
- koliko časa so starši izpostavljeni knjigam.

»Kot eden izmed pomembnih pokazateljev kakovosti družinskega okolja številni avtorji poudarjajo tudi otrokovi izpostavljenosti otroški literaturi, in sicer v smislu skupnega ali samostojnega branja, slikanic, knjig in revij, ki jih ima otrok na voljo ter socialnega modela, ki ga preko pogostega prebiranja literature otroku nudijo njegovi starši. Prepričanja staršev in njihov odnos do pomena otrokove zgodnje izpostavljenosti otroški literaturi za njegov govorni razvoj zmeroma napovedujejo razvoj govorne kompetentnosti. Starši, ki menijo, da je otrokova izpostavljenost otroški literaturi v zgodnjih obdobjih življenja pomembna, mu pogosteje berejo otroške knjige in se medtem z njim tudi pogosteje vključujejo v govorne interakcije kot starši, katerih opisana prepričanja niso tako močna. Starši, ki tudi sami veliko berejo, otrokom pogosteje nudijo priložnosti za spoznavanje literature, različnih besedil in značilnosti jezika, jih pogosteje peljejo v knjižnico in imajo tudi doma več knjig kot starši, ki sami redko berejo« (Foy in Mann, 2003, v Marjanovič Umek, Kranjc in Fekonja, 2006: 51).

Raziskovalci (Hoff, 2003, Rice, 1992, Snow, Burns in Griffin, 1998, v Marjanovič Umek, Fekonja Peklaj in Pečjak, 2012) pojasnjujejo, da je govor odraslih ključen za razvoj govora otrok. Pomembno je, da odrasli razširjajo otrokov govor, ga smiselno preoblikujejo, se pogovarjajo o tem, kar ga zanima, ga poslušajo dovolj dolgo, da se lahko odzove, mu postavljajo vprašanja, s katerimi vzdržujejo temo pogovora ter otroka spodbujajo, da oblikuje različne rešitve problema. Smiselno je tudi, da se vključujejo v simbolno igro otrok, v kateri se otrok uči govornih in miselnih obratov.

Otroci, ki so med prvim in tretjim letom pogosto deležni glasnega branja staršev, pogovora o prebranem, med drugim in petim letom izražajo višjo govorno kompetentnost, pri sedmih letih pa bolje razumejo prebrano besedilo kot otroci, ki so skupnega branja deležni manj pogosto (Marjanovič Umek, Kranjc in Fekonja, 2006). Ti otroci prej izgovorijo prve besede, njihov besednjak je širši, uporabljajo bolj zapletene izjave v govoru in se prej naučijo brati (Crain-Thoreson in Dale, 1992, Wells, 1985, v Papalia idr., 2001, prav tam).

Hoff in Naigles (Hoff in Naigles, 2002, v Marjanovič Umek, Kranjc, Fekonja, 2006) pojasnjujeta, da je povezanost različnih dejavnikov družinskega okolja in otrokove govorne kompetentnosti dvosmeren proces. Starši lahko z izbiro dejavnosti in z značilnimi potezami svojega govora spodbujajo govorni razvoj otroka, le-ta pa lahko

tudi sam s svojim govorom in zanimanjem za določeno dejavnost vpliva na govor svojih roditeljev in njihovo izbiro dejavnosti, v katerih se vključujejo v komunikacijo z njim.

V raziskavi iz leta 2003 so slovenske avtorice L. Marjanovič Umek, U. Fekonja, S. Kranjc in P. Lešnik Musek raziskovale učinek družinskega okolja na govor otrok. Razlikovale so med dvema vidikoma družinskega okolja:

- materialne zmožnosti družinskega okolja,
- dejavnosti, ki potekajo v družini.

Med materialne zmožnosti so uvrstile število vseh knjig ter število in vrsto otroških knjig, ki jih ima otrok doma, med dejavnosti, s katerimi starši spodbujajo govorni razvoj pa pogostnost glasnega branja, obiskovanje knjižnic ter gledanje otroških televizijskih programov. Ugotovile so, da se tako materialni pogoji družinskega okolja kot tudi dejavnosti, ki potekajo v družini, pozitivno povezujejo z govornimi dosežki otrok v zgodnjem otroštvu (Marjanovič Umek, Fekonja Peklaj, Pečjak, 2012).

2.2.2.2. SOCIALNO-EKONOMSKI DEJAVNIKI DRUŽINE

Tudi socialno-ekonomski položaj staršev (ekonomski status, stopnja izobrazbe staršev, velikost družine) soodloča količino in način komunikacije na relaciji starši-otroci. Starši, ki pripadajo srednjemu in višjemu izobrazbenemu sloju, so bolj dovzetni za spodbujanje razvoja govora pri svojih otrocih, pri tem pa uporabljajo raznolike pristope in sredstva. V večji meri jim omogočajo priložnosti za pridobivanje izkušenj v pisani in govorjeni besedi (Browne, 1996, v Marjanovič Umek, Kranjc in Peklaj, 2006). Starši, ki imajo nižji osebni dohodek ter nižjo stopnjo izobrazbe, se s svojimi otroki redkeje pogovarjajo, pri tem uporabljajo manj raznolik govor, njihovi otroci imajo manj priložnosti za samostojno govorno izražanje, njihov besednjak je omejen (Marjanovič Umek, Kranjc in Peklaj, 2006).

M. Andrejc (2011: 3) piše o tem, da je »vpliv družinskega okolja na otrokov jezikovni razvoj odvisen tudi od tega, v kolikšni meri se otrokov jezikovni kod razlikuje od zborne izreke ali splošnega pogovornega jezika. Zaradi pomembnega vpliva izkušenj na otrokov jezikovni razvoj so otroci, ki prihajajo iz kulturno manj vzpodbudnega okolja,

omejeni na tematska področja, ki so neposredno vezana na njihov izkušnjski svet, ki se manj prekriva z govornimi položaji formalnega izobraževanja.«

Bernstein (1979, v Marjanovič Umek, Kranjc in Peklaj, 2006) je ugotovil, da starši iz družin z manj ugodnimi socialno-ekonomskimi dejavniki v pogovoru z otroki uporabljajo omejen jezikovni kod, omejeno je tudi upoštevanje slovničnih pravil, značilna je raba enostavnih in nepovezanih izjav, s katerimi starši pogosto posredujejo implicitni pomen. Značilna je pogosta raba ukazov in strog nadzor nad otrokovim vedenjem, odsotnost razlag in možnosti, da bi otrok sam rešil določeno težavo. V takšni komunikaciji otrok le sprejema navodila svojih staršev. Bernstein (1962, 1971, v Marjanovič Umek in Zupančič, 2009) ugotavlja tudi omejenost rabe pridevnikov in prislovov, odvisnikov, raba veznikov je ponavljajoča in preprosta, simbolizem je na nizki ravni, govor zaradi rabe nejezikovnih sredstev (obrazne mimike in telesnih gibov) pa pogosto ni razumljiv zunaj govornega položaja.

V družinah z bolj ugodnimi socialno-ekonomskimi dejavniki po besedah avtorja (prav tam) starši v pogovoru s svojimi otroki uporabljajo izdelani ali razčlenjeni jezikovni kod, širši besednjak in zapletenejšje izjave, s katerimi izražajo eksplicitni pomen. S svojimi izjavami spodbujajo njihovo samostojno razmišljanje in učenje, to pa se visoko povezuje z značilnostmi komuniciranja otrok z vrstniki in odraslimi. V takem razvitem jezikovnem kodu (Bernstein 1962, 1971, v Marjanovič Umek in Zupančič, 2009) je značilno natančno upoštevanje slovničnih pravil, stavčna skladnja je zapletena, pogosta je raba veznikov in odvisnikov, raznolika in natančna raba prislovov in pridevnikov, pomen je izražen v zapleteni pojmovni hierarhiji.

Raziskovalci (Hart in Risley, 1992, v Marjanovič Umek in Zupančič, 2009) so ugotovili razlike v obsegu in kakovosti besednjaka med otroki, katerih starši pripadajo različnim socialno-ekonomskim slojem. Otroci staršev iz višjega izobrazbenega sloja uporabljajo mnogo več nenavadnih pridevnikov, prislovov, predlogov in veznikov, otroci staršev iz srednjega družbenega razreda uporabljajo skladenjsko zahtevnejše stavčne zveze in več razširjenih, priredno in podredno zloženih stavkov, medtem ko imajo otroci staršev iz nižjega družbenega sloja bolj razčlenjen besednjak za predmetno okolje.

Stopnja izobrazbe otrokove mame za večino avtorjev (Haden, Orenstein, Eckerman in Didow, 2001, v Marjanovič Umek, Fekonja Peklaj in Pečjak, 2012) v svojih raziskavah pomeni pomembno povezavo z razvojem različnih vidikov otrokovega govora. Visoko izobražene mame ocenjujejo, da pogosteje spodbujajo svoje otroke h govornemu izražanju, odgovarjajo na otrokova vprašanja in jim pojasnjujejo stvari, obiskujejo knjižnico in lutkovne predstave (Fekonja Peklaj in Marjanovič Umek, 2001, prav tam). Pri skupnem branju z otrokom pogosteje uporabljajo zapletenejšje strategije branja, otroka učijo novih besed in usmerjajo njegovo pozornost na besedilo (Silvén, Ahtola in Niemi, 2003, prav tam). Mame z nižjo stopnjo izobrazbe v govoru s svojimi otroki pogosteje uporabljajo veledne in redkeje vprašalne izjave.

2.2.2.3. VRTEC IN VRSTNIŠKA SKUPINA

Tudi vrtec predstavlja pomemben kontekst za razvoj otrokovega govora. Raziskovalci se osredotočajo predvsem na kakovost vrtca, pri čemer pogosto ugotavljajo, kako na otrokov govorni razvoj učinkuje vrtec v povezavi z dejavniki otrokovega družinskega okolja – npr. izobrazba staršev, dejavnosti, ki v družinskem okolju spodbujajo otrokov razvoj. Kakovost vrtca po besedah raziskovalcev (Broberg, Wessels, Lamb in Hwang, 1997, NICHD, 2000, v Marjanovič Umek, Kranjc in Fekonja, 2006) vključuje povezanost med procesnimi (interakcije med otroki in strokovnimi sodelavci, vzgojiteljičina govorna spodbuda v vrtcu) in strukturnimi kazalci (razmerje odrasla oseba/otroci v oddelku, število otrok v oddelku) in je dober napovednik otrokovega kasnejšega govornega in spoznavnega razvoja.

Več avtorjev (Caughy, DiPietro in Strobino, 1994, Chase - Lansdale in Owen, 1987 idr., v Marjanovič Umek, Kranjc in Fekonja, 2006) ugotavlja, da zgodnja vključitev otroka v vrtec pozitivno vpliva predvsem na tiste otroke, katerih starši imajo nižjo stopnjo izobrazbe in/ali manj spodbudno družinsko okolje, v katerem so otroci govornih spodbud deležni v manjši meri.

L. Marjanovič Umek in U. Fekonja Peklaj sta v slovenski vzdolžni študiji iz leta 2006, v kateri sta ugotavljali učinek vrtca na otrokov govorni razvoj, prišli do zaključka, da je učinek zgolj vrtca oz. starosti, pri katerih so bili otroci vključeni v vrtec majhen, se pa

poveča v povezavi z izobrazbo mater otrok. Z drugimi besedami, tudi njuna raziskava je pokazala, da z vidika otrokovega govornega razvoja ni pomembno, ali so bili otroci v vrtec vključeni pri enem ali pri treh letih starosti (Marjanovič Umek, Fekonja Peklaj, 2006).

Pozitiven vpliv na razvoj otrokovega govora ima tudi vrstniška skupina. Vrtec v večji meri omogoča govorne interakcije kot pa domače okolje.

Naslednje poglavje, ki ga bom predstavila, se nanaša na dvo- oziroma večjezičnost, usvajanje in učenje drugega jezika, dejavnikov, ki na to vplivajo ter na prednosti dvo- oziroma večjezičnosti. Tretješolci, ki so sodelovali v raziskavi namreč prihajajo iz okolja, kjer je značilen porast priseljencev in posledično tudi vključitev njihovih otrok v šolsko skupnost.

2.3. DVOJEZIČNOST OZIROMA VEČJEZIČNOST

2.3.1. USVAJANJE IN UČENJE DRUGEGA JEZIKA

Drugi jezik (J2), tudi jezik okolja, je uradni jezik in/ali jezik javnega življenja v določeni državi, ki se ga človek nauči zaradi potreb sporazumevanja, v prvi vrsti ima torej socializacijsko funkcijo. Posameznik se ga nauči poleg prvega ali za njim (Marjanovič Umek, Kranjc in Fekonja, 2006).

I. Ferbežar (1999, v Kranjc, 2011: 54) definira drugi in tuji jezik tako: »drugi jezik, tudi jezik okolja, je jezik, ki se ga posameznik uči/nauči poleg prvega ali za njim, lahko v šoli, predvsem pa (tudi) iz okolja; je uradni jezik in/ali jezik javnega življenja v določeni državi, človek pa se ga nauči zaradi sporazumevalnih potreb. / .../ Tuji jezik je neprvi jezik, ki se ga posameznik uči/nauči večinoma v šoli in ima v določeni državi zares status tujega jezika ni sredstvo sporazumevanja.«

Avtorica S. Kranjc (2011: 54) navaja, »da je ob poučevanju drugega/tujega jezika treba oba natančno opredeliti in ju ločiti od prvega jezika. Drugi jezik je vsak jezik, ki se ga posameznik ali skupina nauči kot neprvi jezik. Ta proces vključuje tudi učenje tujih

jezikov in jezika okolja. Ko se posameznik uči drugega jezika, pride v procesu učenja do vmesnega jezika, kjer se jezikovno vedenje posameznika nanaša na sistematično vedenje, ki ga ima o prvem jeziku.«

Proces usvajanja drugega jezika je zelo zapleten proces, je proizvod mnogih dejavnikov, kamor sodijo različne faze usvajanja (npr. molčeči otrok), kakor situacije, v katerih se otrok uči (Prebeg - Vilke, 1995).

L. Marjanovič Umek, S. Kranjc in U. Fekonja (2006) poudarjajo, da je pomembno prvo obdobje stika z drugim jezikom, saj vpliva tako na zmožnost izgovorjave, kot tudi na zmožnost usvajanja skladnje, besednega zaklada in zmožnost slušnega razumevanja. M. Prebeg - Vilke (1995) navaja, da otroci lažje usvajajo drugi jezik kot odrasli. Otroci, ki se znajdejo v drugem jezikovnem okolju (v šoli, vrtcu), pogosto nekaj časa molčijo in opazujejo dogajanje okoli njih, potem pa nenadoma spregovorijo v drugem jeziku in se vključijo v okolje.

Za nekatere otroke je naravno, da njihov razvoj poteka ob uporabi dveh jezikov, tako kot je drugim naravno, da govorijo en jezik. Drugi jezik otroci usvajajo v družini ali v okolju, v katerem ga posameznik (mama ali oče) ali skupina (drugi otroci ali vzgojitelji) govorijo kot materni jezik, ali pa gre za jezik večinskega prebivalstva. Drugi jezik otroci usvajajo zaradi okoliščin, v katerih živijo, pogosto pa je tudi možnost komunikacije v družbi vezana na uporabo drugega jezika. Usvajanje drugega jezika običajno vodi do dvojezičnosti ali bilingvizma že v obdobju otroštva (Prebeg - Vilke, 1995).

Raziskovalke L. Marjanovič Umek, S. Kranjc in U. Fekonja (2006) navajajo, da poznamo več razlogov za usvajanje in učenje dveh ali več jezikov že v otroštvu:

- Pripadnost otrokove družine narodni skupnosti, ki živi na narodnostno mešanem področju (npr. Istra, Prekmurje).
- Družina zaradi različnih razlogov (ekonomskih, političnih ...) živi in dela v tujini.
- Otrok živi v jezikovno mešani družini, kjer sta oče in mama pripadnika različnih jezikovnih skupnosti, družina pa lahko živi v državi enega od staršev ali v neki tretji državi.

V prvem primeru govorimo o kolektivni dvo- ali večjezičnosti, v preostalih dveh pa o posameznikovi dvojezičnosti.

Siraj in Clarke (2000, v Marjanovič Umek, Kranjc, Fekonja, 2006) ločita dva načina razvoja drugega jezika:

- *Hkratni ali simultani razvoj*: otrok je že v zelo zgodnjem življenjskem obdobju izpostavljen več kot enemu jeziku (npr. en izmed staršev govori prvi jezik, drugi pa drugi jezik takoj po otrokovem rojstvu).
- *Zaporedni ali sosledni razvoj*: otrok prvi jezik že delno osvoji, nato pa se začne učiti drugega jezika (npr. otrok, ki vstopi v jasli ali vrtec, pred tem že delno usvoji jezik svoje družine, drugega pa, ko vstopi v novo okolje).

2.3.2. DEJAVNIKI, KI VPLIVAJO NA USVAJANJE IN UČENJE DRUGEGA JEZIKA

Na proces usvajanja in učenja drugega/tujega jezika po besedah Holzmana (1997, v Marjanovič Umek, Kranjc, Fekonja, 2006) vplivajo različni dejavniki. Eni izmed njih so tisti, ki otroku olajšajo usvajanje in učenje drugega/tujega jezika, npr. otrok občuduje ljudi, ki govorijo tuj jezik, želi si spoprijateljiti z njimi in hkrati ve, da bo lažje vzpostavil stik, če bo znal njihov jezik. Drugi dejavniki so tisti, ki učenje in usvajanje drugega/tujega jezika otežujejo, npr. otrok se tujega jezika uči samo zato, ker se je moral preseliti v tujejezično državo. Tam poznajo drugačne vrednote, navade in običaje ter način življenja, kar pa lahko pri otroku povzroči psihološke ovire, zaradi katerih obstaja možnost, da otrok/posameznik ne bo postal spreten govorec v njemu tujem jeziku.

Pomembno vlogo pri usvajanju drugega jezika imajo starši. Romaine (1989, v Marjanovič Umek, Kranjc, Fekonja, 2006) govori o treh dimenzijah situacije dvojezičnega učenja:

- jezik(i), ki ga (jih) starši govorijo otrokom,
- jezik(i), ki ga (jih) starši imajo za prvega,
- do katere mere jezik(i) staršev odraža(jo) dominantni(e) jezik(e) družbe, v katerih družina živi.

Prva dimenzija se kaže kot najpomembnejša. Starši se lahko v pogovoru z otrokom odločajo za različne strategije izbire jezika. Jezik je lahko vezan na eno osebo (eden izmed staršev se z otrokom pogovarja v maternem jeziku, drug pa v drugem jeziku, ki je tudi jezik okolja). Navezuje se lahko tudi na govorni položaj (v določeni situaciji vsi govorijo en jezik, v določenih drugih) in/ali na čas (en dan družina govori en jezik, drug dan drugega).

2.3.3. PREDNOST DVO- IN VEČJEZIČNOSTI

Slovenske avtorice (Marjanovič Umek, Kranjc in Fekonja, 2006) navajajo, da so avtorji starejših raziskav prihajali do zaključkov, da dvojezičnost negativno vpliva na razvoj spoznavnih sposobnosti, zlasti na razvoj inteligentnosti, ter da dvojezični otroci dosegajo nižjo raven govora kot enojezični. Razloge za takšne zaključke Titone (1977, v Marjanovič Umek, Kranjc, Fekonja, 2006) vidi v premajhnem upoštevanju kulturnih in socialnih dejavnikov. Študije so bile namreč delane na otrocih izseljencev, ki so imeli nižjo izobrazbo; okolje, v katerem so otroci usvajali jezik, govorna kompetentnost staršev izobrazba ter druge spremenljivke pa niso bile kontrolirane.

Dandanes je večina avtorjev mnenja, da zgodnje usvajanje drugega jezika in učenje tujega spodbudno vpliva tako na otrokov govorni razvoj kot tudi na spoznavni, osebni razvoj ter uspešnost v šoli. Dvojezičnost spodbuja divergentno mišljenje, zvišuje zmožnost jezikovne analize, učinkuje na otrokovo metajezikovno zavedanje, spodbuja pozitivno doživetje samega sebe (Holzman, 1997, Siraj Blatchford in Clarke, 2000, v Marjanovič Umek, Kranjc, Fekonja, 2006), ali kot pravi Hakuta (1986, prav tam), da dvojezičnost spodbuja zavedanje jezika.

Zato je zgodnje preučevanje tujih jezikov v vrtcih in šolah upravičeno pričakovati, zatrjujejo slovenske avtorice, saj gre pri tem za pozitivne prenose med jeziki, ko si otroci s pomočjo znanja prvega jezika pomagata pri učenju drugega.

2.4. OCENJEVANJE OTROKOVEGA GOVORA

»Proces ocenjevanja otroškega govora je celovit in zapleten proces. Otroški govor je ena bolj zapletenih psihičnih funkcij, ki se zlasti v obdobju dojenčka, malčka in otroka v zgodnjem otroštvu razvija količinsko zelo hitro, pri petih oziroma šestih letih pa že doseže razvojno stopnjo, ko se otrok lahko sporazumeva z okoljem in razume govor drugih oseb« (Karmiloff in Karmiloff – Smith, 2001, Marjanovič Umek, Kranjc in Fekonja, 2006, v Kranjc, Marjanovič Umek, Fekonja in Bajc, 2007: 327).

U. Fekonja Peklaj (2011) navaja, da lahko otrokov govor in njegove značilnosti ocenjujemo na različne načine: lahko beležimo in analiziramo njihov prosti govor, medtem ko so dejavni v družinskem okolju ali v vrtcu; s pomočjo standardiziranih lestvic govornega razvoja ter nestandardiziranih tehnik. Z vsakim od navedenih pristopov nam je omogočeno pridobiti veljavne podatke o otrokovem govoru v določenem kontekstu, v katerem otrok vstopa v različne govorne položaje (npr. s starši, sorojenci, vzgojiteljico, sovrstniki, v testni situaciji s testatorjem).

Vsak izmed pristopov ima tudi določene pomanjkljivosti, saj omogoča vpogled v omejen vidik otrokovega govora (Bornstein in Haynes, 1998, v Fekonja Peklaj, 2011).

Raziskovalec lahko tako v naravnem okolju kot tudi v strukturirani ali testni situaciji beleži in zbira podatke o otrokovem govornem razvoju, posredno ali neposredno. Posredno zbiranje podatkov pomeni pridobivanje informacij o otrokovi govorni kompetentnosti od odraslih oseb, ki med različnimi dejavnostmi z otrokom vstopajo v govorne interakcije (npr. otrokova mama odgovarja na vprašanja o otrokovem besednjaku in njegovem obsegu). Neposredno zbiranje podatkov pa pomeni analizo otrokovega govora s pomočjo lestvice govornega razvoja ali z neposrednim beleženjem otrokovega govora v vrtcu/šoli (Pellegrini in Galda, 1998, v Fekonja Peklaj, 2011).

L. Marjanovič Umek, S. Kranjc in U. Fekonja (2006) so opredelile tri načine ocenjevanja otrokovega govornega razvoja: zapisovanje otrokovega govora in raba ček list – po Fenson, Dale, Reznick, Thal, Bates, Hartung, Pethick in Reilly (2004, prav tam), standardizirane lestvice za ocenjevanje otrokovega govornega razvoja – o njih pišejo Hariss, 1993, Bornstein in Haynes, 1998 (prav tam) ter pripovedovanje zgodbe

– avtorji, ki so se podrobneje ukvarjali z ocenjevanjem otroške zgodbe so Fein, 1995, Pellegrini in Galda, 1998, Kranjc idr., 2003, Marjanovič Umek, Fekonja in Kranjc, 2003 (prav tam).

Otroška zgodba lahko predstavlja enega izmed sestavnih delov splošnih govornih preizkusov, lahko pa je tudi samostojni govorni preizkus. Pri tem je pripovedovanje otroka običajno posneto in kasneje dobesedno prepisano.

V nadaljevanju se bom posvetila metodi pripovedovanja zgodbe, s katero sem v empiričnem delu diplomske naloge pridobila podatke.

2.4.1. PRIPOVEDOVANJE ZGODBE

Pripovedovanje umeščamo med pragmatične govorne spretnosti. V celoti je vezano na razumevanje in izražanje dokontekstualizirane informacije oz. vsebine (Kranjc, Marjanovič Umek, Fekonja, 2003). Fein (1995, v Kranjc, Marjanovič Umek, Fekonja, 2003) poudarja, da mora biti pripovedovanje zgodbe strukturirano, poleg tega mora vsebovati problem.

Mendler (1984, povzeto po Fein, 1995, v Kranjc, Marjanovič Umek, Fekonja, 2003) razlikuje dve vrsti zgodb:

- zgodbo, v kateri otrok opisuje neki dogodek,
- pravo zgodbo.

Pri prvi posameznik zgolj niza posamezne zaporedne dogodke (npr. *sem prišel v vrtec, pa sem srečal Jakata in sva jedla zajtrk itd.*), pri pravi zgodbi pa otrok išče, ustvarja in povezuje različne možnosti, kako bi se zgodba lahko začela in se nato smiselno nadaljevala. Z upoštevanjem razvojnopsihološkega vidika, otroci prej pripovedujejo zgodbe, v katerem nizajo in opisujejo dogodke, saj je otrokovo mišljenje sprva še zelo povezano z neposredno izkušnjo in vizualizacijo, miselne in govorne transformacije pa so redke.

V okviru svoje študije, v kateri so otroci zgodbo povedali potem, ko jim jo je testator prebral, sta Pellegrini in Glada (1998, v Marjanovič Umek, Kranjc, Fekonja, 2006: 82) oblikovala kriterije za določanje razvojne ravni povedane zgodbe ob ilustracijah:

- » 1. *Poimenovanje*: otrok poimenuje prvine na posamezni ilustraciji, pri tem pa jih ne opisuje.
2. *Opisi, ki usmerjajo dejavnosti, prikazane na ilustracijah*: otrok opisuje posamezne ilustracije, pri tem pa ne uporablja preteklika ali časovnih določil.
3. *Nepovezani dialog*: otrok ne pripoveduje zgodbe zgolj ob ilustracijah, oblikuje eno ali več delnih zgodb, pri tem pa uporablja preteklik in časovna določila.
4. *Zgodba, povedana za poslušalce*: Otrok pripoveduje povezano in koherentno zgodbo, pri tem kaže na ilustracije ali pa se ozira nanje. Opis ilustracij povezuje v ustrezno časovno zaporedje.
5. *Izmišljena zgodba*: otrok v svojo zgodbo vključi junaka prebrane zgodbe, pri tem pa spremeni časovno zaporedje dogodkov.
6. *Zgodba, ki je podobna prebrani zgodbi*: otrok oblikuje zgodbo, ki je podobna, vendar ne popolnoma enaka prebrani zgodbi.
7. *Zgodba, ki je enaka prebrani zgodbi*: otrok po spominu pripoveduje zgodbo, ki je enaka prebrani, pri tem pa pogosto kaže na ilustracije.«

Avtorica N. Stein (1997, v Marjanovič Umek, Kranjc, Fekonja, 2006: 81) je preučevala koherentnost zgodb pet-, osem- in desetletnikov. Prosila je otroke, naj ob treh različnih začetnih izjavah povedo zgodbo. Začetne izjave so bile:

- »*Nekoč je bila velika siva lisica, ki je živela v votlini blizu gozda ...*
- *Nekoč je živela majhna deklica, ki ji je bilo ime Alica in je živela v hiši v bližini morja ...*
- *Nekoč je živel majhen deček, ki mu je bilo ime Alan in je imel veliko različnih igrac ...*«

Da bi lahko ocenila koherentnost zgodb, je oblikovala kriterije, na podlagi katerih je razvrstila zgodbo v eno izmed petih ravnin: zgodba brez strukture; zgodba, v kateri prevladuje opis; zgodba, v kateri gre za enostavno časovno nizanje dogodkov; zgodba, v kateri so prepoznavne vzročno-posledične dejavnosti; zgodba, v kateri so dogodki prepoznavno povezani z namenom oz. ciljem zgodbe. Rezultati so pokazali, da so petletniki pripovedovali zgodbe, ki so bile enostavnejše ter z enostavnim časovnim

zaporedjem dogodkov, medtem ko so osem- in desetletniki povečini pripovedovali zgodbe, v katerih so bili dogodki prepoznavno povezani z namenom oz. ciljem zgodbe (prav tam).

M. Guttman in Frideriksen (1985, v Kranjc, Marjanovič Umek, Fekonja, 2003) sta med seboj primerjala tri pogoje, v katerih so otroci pripovedovali zgodbe:

- Prvi pogoj: otroci so pripovedovali zgodbo, ki je bila ilustrirana z zaporednimi slikami.
- Drugi pogoj: otroci so imeli na razpolago slike, ki niso povezane.
- Tretji pogoj: otrokom so ponudili le eno sliko, na kateri so bili prikazani vsi junaki iz zgodbe.

Ugotovila sta, da so otroci dosegli svojo najvišjo razvojno raven pripovedovanja zgodbe, ko so imeli pred seboj zgodbo z ilustriranimi slikami, najnižjo pa, ko so imeli na razpolago eno samo sliko, ob kateri so morali pripovedovati zgodbo.

Za namene ocenjevanja razvojne ravni otroške zgodbe so slovenske avtorice S. Kranjc, L. Marjanovič Umek in U. Fekonja oblikovale kriterije, ki so jih razdelile v dve skupini: koherentnost zgodbe ter kohezivnost zgodbe.

2.4.1.1. KOHERENTNOST ZGODBE

Pri prvem kriteriju – koherenci – gre za globinsko povezanost med deli sporočila, nanaša se na strukturo pripovedovane zgodbe. Kriteriji za umestitev zgodbe na posamezno raven so tako naslednji (Marjanovič Umek, Kranjc, Fekonja, 2006: 84):

1. » Zgodba brez strukture

(primer: *Tukaj dala. Kraljica stopila v lužo. Ta, ta je imela žogo. Papiga je bila v kletki.*

2. Zgodba s strukturo, ki vsebuje preproste opise ilustracij.

(primer: *Tukaj je kraljevič. Deževalo je. Kraljična je mokra in trka na vrata. Kraljevič ji odpre. Kraljica da pod odejo grah in gredo spat. Kraljična ni dobro spala. To je prava kraljična.*)

3. Zgodba s strukturo, ki vsebuje enostavno časovno nizanje dogodkov.

(primer: *Živel je kralj, ki je iskal kraljično. Potem je prišel domov. Potem je deževalo. Nekdo je potrkal na vrata. Stari kralj je šel odpret pa je bila zunaj kraljična. Rekla je, da je prava.*)

4. Zgodba s strukturo, ki vsebuje opise misli in čustev junakov ter odnosov med njimi.

(primer: *Kraljevič je želel pravo kraljično. Bil je zelo potr. Potem je nekdo potrkal na vrata. Bila je kraljična. Stara kraljica je položila zrno graha na posteljo in kraljična je morala spati gor. Zjutraj je povedala, da je zaspana, ker je slabo spala. Potem je kraljevič vedel, da je prava kraljična.*)

5. Zgodba s strukturo, ki vsebuje opise vzročno-posledičnih odnosov.

(primer: *Kraljevič je hodil po vsej deželi in iskal kraljično, ki bi bila prava. A je bilo pri vsaki nekaj narobe. Potem se je vrnil v svoj dom. /.../ Tako je kraljična spoznala, da je prava kraljična. Samo kraljična lahko začuti zrno na najvišji blazini. In to zrno so potem nesli v muzej.*)«

Pri umeščanju zgodbe na razvojno raven se upošteva najvišja raven, ki jo je otrok v svojem pripovedovanju dosegel (Kranjc idr., 2006). Če je v svojem pripovedovanju uporabil strukturo z vzročno-posledičnim opisom odnosov, njegova zgodba sodi v najvišjo razvojno raven, četudi se v pripovedovanju na drugih mestih pojavljajo prvine, po katerih bi bila njegova zgodba umeščena na nižjo razvojno raven, npr. enostavno časovno nizanje dogodkov, opisovanju čustev in misli junakov.

2.4.1.2. KOHEZIVNOST ZGODBE

Pri drugem kriteriju – koheziji – gre za način, kako so sestavine površinskega besedila (besede, ki jih dejansko slišimo ali vidimo) znotraj niza med seboj povezane (Dressler in de Beaugrande, 1992). Gre torej za površinsko zgradbo pripovedovane zgodbe.

Slovenske raziskovalke L. Marjanovič Umek, S. Kranjc, U. Fekonja (2003, v Marjanovič Umek, Kranjc in Fekonja, 2006: 83) so oblikovale naslednja merila za ocenjevanje kohezivnosti, razdeljena so v dve podskupini, od razvojno nižje do razvojno višje:

»TEMATSKA RAZPOREDITEV

1. Linearna razporeditev s tematskimi preskoki

(primer: *Nekoč je šel kralj iskat ženo. Tuki je žalosten. Mokre kaplice padajo iz lasi. Kralj je pogledal, kaj se dogaja odzuni. Grah je pojedla in celo nič je zaspala.*).

2. Linearna razporeditev brez tematskih preskokov

(primer: *Nekoč je živel princ, ki si je želel kraljično. In je po celem svetu iskal kraljično, a je ni najdel. In iskal jo je in iskal in nekega dne je prišel do gradu. V gradu je bila kraljična in bližala se je noč. Kraljica in kraljična sta šli v sobo, da je kraljica pokazala kraljični, kje spi. Kraljica si je mislila, če bi ona spala na zrnu graha. In je kraljična šla spat in drugo jutro so jo vprašali, kako je spala. »Spala sem zelo hudo, ker me je nekaj žulilo.«).*

SREDSTVA, S KATERIMI SE OHRANJA REFERENCO

1. Dobesedno ponavljanje

(primer: Potem je kraljevič stekel in prišel na vrata. Potem je kraljevič zagledal kraljično, ki je bila vsa mokra.)

2. Ponavljanje z zaimki, nadpomenkami, podpomenkami ...

(primer: Prišla je mokra kraljična. Ta je bila taprava. Zrno graha je položila, da bi spala, Pol so neka ... zaspala. So jo vprašali, kako si spala.)«

Pri ocenjevanju kohezivnosti zgodbe se pri umeščanju na razvojno raven upošteva raven, ki prevladuje skozi celotno pripovedovanje. To pomeni, da če zgodbo uvrstimo na drugo razvojno raven glede na tematsko razporeditev, je to prevladujoči način pripovedovanja skozi celotno zgodbo. Se pravi, da se ne upošteva najvišje dosežene razvojne ravni, kakor pri koherenci, ki jo otrok pri pripovedovanju doseže, če ta ni prevladujoča.

2.4.2. OTROKOVO PRIPOVEDOVANJE V SREDNJEM IN POZNEM OTROŠTVU

»Otroci, stari od sedem do enajst let, v pripovedovanje zgodbe pogosto vpletejo osebne izkušnje, opisujejo osebe, njihov značaj, čustvovanje in mišljenje; motive, vzroke in posledice smiselno povezujejo, spreminjajo čas in kraj dogajanja ter opisujejo manj podrobnosti kot mlajši otroci (Fein, 1995, Guttman in Frederikson, 1985, v Marjanovič Umek in Zupančič, 2009). Po šestem letu starosti otroci razumejo humor ter uživajo v večpomenskem humorju, ki ga pogosto vnašajo tudi v svoje lastno pripovedovanje zgodbe (McGhee, 1979, prav tam). Skladno z navodili lahko ali vprašani lahko pripovedujejo različne vrste zgodb, ki se praviloma nanašajo na celovite dogodke (Kranjc, Marjanovič Umek, Fekonja, 2003).

3. EMPIRIČNI DEL

3.1. OPREDELITEV PROBLEMA IN RAZISKOVALNIH HIPOTEZ

V diplomskem delu želim predstaviti pripovedovanje v kontekstu merjenja jezikovne zmožnosti tretješolcev. Pri tem sem upoštevala zunanje dejavnike govornega razvoja.

Predpostavljam naslednje hipoteze:

Hipoteza 1: Otroci, katerih starši imajo višjo izobrazbo, imajo boljšo jezikovo zmožnost pripovedovanja zgodbe kot otroci staršev z nižjimi izobrazbami.

Hipoteza 2: Otroci, katerih materni jezik je slovenščina, imajo boljšo jezikovno zmožnost pripovedovanja zgodbe kot otroci, katerim slovenščina ni materni jezik.

Hipoteza 3: Otroci, katerim slovenščina ni materni jezik, a se doma pogovarjajo v slovenščini, imajo boljšo jezikovno zmožnost pripovedovanja zgodbe kot otroci, katerim slovenščina ni materni jezik, in ki se doma ne pogovarjajo v slovenščini.

Hipoteza 4: Otroci iz družin z več otroki imajo boljšo jezikovno zmožnost pripovedovanja zgodbe kot otroci iz družin, kjer je otrok manj.

Hipoteza 5: Prvorojeni otroci imajo boljšo jezikovno zmožnost pripovedovanja zgodbe kot drugo- in tretjerojeni otroci.

Hipoteza 6: Otroci, ki so v predšolskem obdobju obiskovali vrtec, imajo boljšo jezikovo zmožnost pripovedovanja zgodbe kot otroci, ki vrtca niso obiskovali.

Hipoteza 7: Dlje, kot so otroci v predšolskem obdobju obiskovali vrtec, boljšo jezikovno zmožnost pripovedovanja zgodbe imajo.

Hipoteza 8: Otroci, ki imajo doma na voljo lastno bralno gradivo, imajo boljšo jezikovno zmožnost pripovedovanja zgodbe kot otroci, ki doma nimajo na voljo lastnega bralnega gradiva.

Hipoteza 9: Otroci, ki obiskujejo knjižnico, imajo boljšo jezikovno zmožnost pripovedovanja zgodbe kot otroci, ki knjižnice ne obiskujejo.

3.2. METODOLOGIJA

3.2.1. OPIS VZORCA

Raziskava je potekala na eni izmed zasavskih osnovnih šol, v dveh razredih tretješolcev. Vanjo sem vključila po 12 otrok iz obeh razredov in njihove starše. Enega izmed učencev sem iz raziskave izločila zaradi genskih predispozicij, na katere sam ne more imeti vpliva, še vedno pa zaradi njih ni mogel doseči rezultate, primerljive z ostalimi.

3.2.2. METODA ZBIRANJA GRADIVA

Podatki so bili zbrani januarja 2015, v dopoldanskem času. Septembra 2014 sem vzpostavila kontakt z ravnateljico šole, z njo sem se dogovorila, da lahko po novem letu začnem s pridobivanjem podatkov. Razrednikoma sem nato odnesla dovoljenja za starše, te sem izpolnjene prejela že v decembru, ker sem želela videti, kolikšen bo odziv. Po novem letu sem ponovno stopila v stik z njima, takrat smo določili datum izvedbe. Na dogovorjeni dan sem prišla v razred, se predstavila, okvirno razložila, kaj bomo počeli ter učencem prebrala zgodbo. Nato sem odšla v prazno učilnico, kamor je potem prihajal posamezni učenec in mi pripovedoval obnovo slišane zgodbe, pri tem pa sem ga snemala z diktafonom. Vsi učenci so imeli pred seboj knjigo, na naslovnici sta bila naslikana glavna junaka. Lahko so opazovali naslovnico, ob pripovedovanju knjige niso listali. Ob učenčevem pripovedovanju sem bila tiho, če se je učencu zataknilo, sem mu rekla: »Kar pripoveduj.« Po končanem snemanju sem se otrokom zahvalila ter jim razdelila vprašalnike za starše. Nato sem isti postopek ponovila tudi v drugem razredu. Tudi tem učencem je bil zagotovljen isti snemalni prostor kot predhodnemu razredu. Po končanem snemanju sem vse zgodbe dobesedno prepisala. Transkripcija govora je prilagojena pravopisni normi.

3.2.3. METODA OBDELAVE PODATKOV

Dobesedne prepise otrok sem obdelala ročno, pri vprašalniku za starše sem si pomagala s programom Excel, uporabila sem tudi program za štetje besed (www.wordcounter.net). Pri preverjanju hipotez sem si pomagala s programom za statistično obdelavo podatkov SPSS.

3.2.4. PRIPOMOČKI

V raziskavi je bil uporabljen preizkus pripovedovanja slišane zgodbe. Otroci so pripovedovali zgodbo, ki sem jim jo pred tem prebrala, z naslovom Lipko in KošoRok, avtorja Primoža Suhodolčana.

Kot instrument za zbiranje podatkov sem uporabila vprašalnik o dejavnikih, za katere sem predvidevala, da oblikujejo govorni razvoj sodelujočih otrok. Namen ter opis postopka sem staršem predstavila že na samem obrazcu, s katerim sem pridobila njihovo dovoljenje. Nato je vprašalnik spraševal:

- o imenu otroka,
- o letnici otrokovega rojstva,
- o stopnji izobrazbe matere,
- o stopnji izobrazbe očeta,
- ali je slovenščina otrokov materni jezik,
- v primeru, da slovenščina ni otrokov materni jezik, kateri to je,
- v katerem jeziku se pogovarjajo v domačem okolju,
- o številu otrok v družini,
- o vrstnem redu rojstva otrok otroka, za katerega starši izpolnjujejo vprašalnik,
- ali je otrok hodil v vrtec,
- koliko časa je otrok hodil v vrtec,
- ali ima otrok doma na voljo lastno bralno gradivo,
- ali starši z otrokom obiskujejo knjižnico.

Vprašalnik je obsegal 9 vprašanj, nekatera od teh so imela še podvprašanja. Štiri vprašanja so bila zaprtega tipa – možnost odgovora z da ali ne –, ostala vprašanja so bila odprtega tipa.

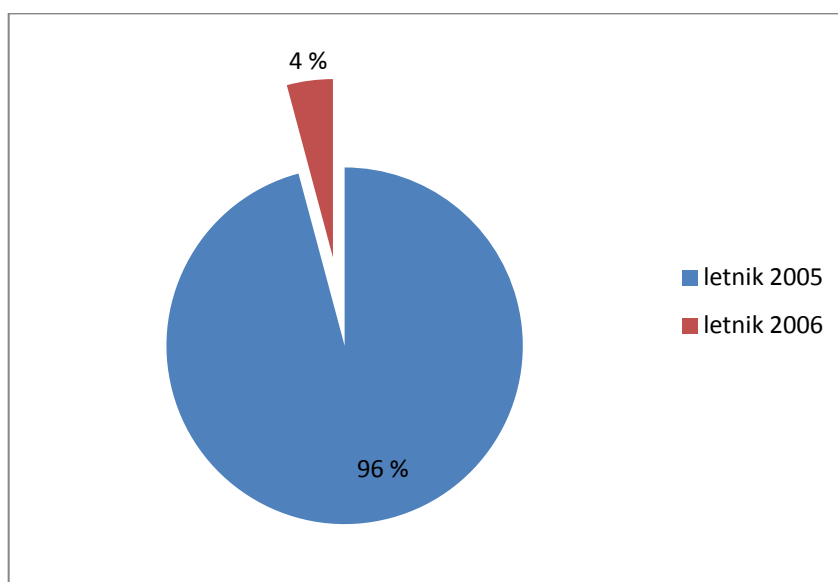
Tako staršem kot tudi otrokom sem po snemanju imena spremenila v številke in jim tako zagotovila popolno anonimnost.

3.3. REZULTATI RAZISKAVE

3.3.1. ANALIZA VPRAŠALNIKOV

Sledi analiza vprašalnikov, pri čemer sem dane podatke predstavila s pomočjo tortnega prikaza, katerega sem tudi ubesedila.

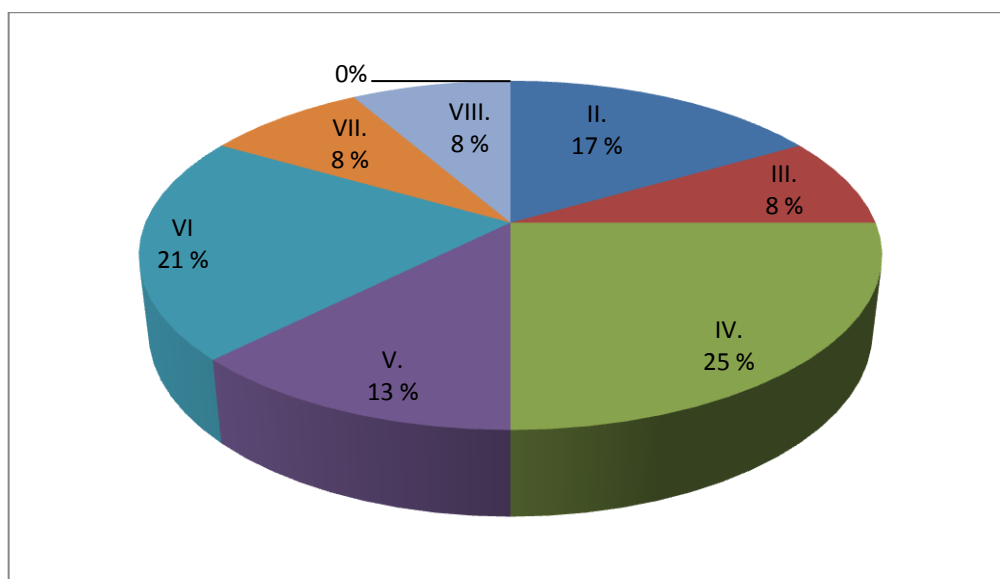
Starost otrok

Slika 1: Starost otrok (v odstotkih)

24 otrok (96 %) se je rodilo v letu 2006, eden izmed učencev pa je bil starejši, rodil se je leta (2005).

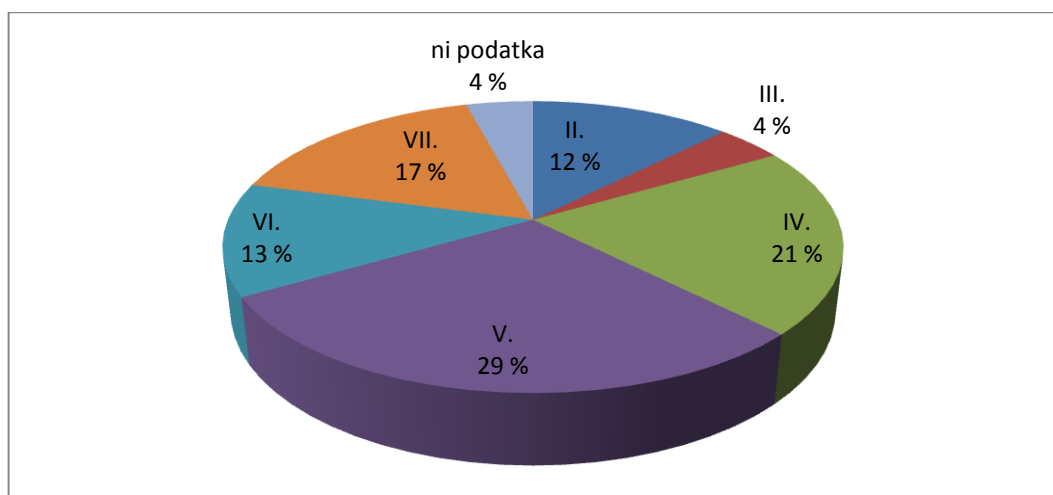
Stopnja izobrazbe matere

Slika 2: Stopnja izobrazbe matere (v odstotkih)

4 mame (17 %) imajo II. stopnjo izobrazbe (osnovnošolsko), 2 mami (8 %) imata III. stopnjo izobrazbe (nižje poklicno izobraževanje), 6 mam (25 %) ima IV. stopnjo izobrazbe (srednje poklicno izobraževanje), 3 mame (13 %) imajo V. stopnjo izobrazbe (gimnazijsko, srednje poklicno – tehniško izobraževanje, srednje tehniško oz. drugo strokovno izobraževanje), 5 mam (21 %) ima VI. stopnjo izobrazbe (pod VI. stopnjo sem štela tako višješolski program (do 1994), višješolski strokovni program, specializacijo po višješolskem programu, visokošolski strokovni program kot tudi visokošolski strokovni in univerzitetni program (1. bol. st), ker navedene stopnje v vprašalniku niso bile dodatno definirane). 2 mami (8 %) imata VII. stopnjo izobrazbe (specializacija po visokošolskem strokovnem programu, univerzitetni program; magisterij stroke (2. bol. st.) ter 2 mami (8 %) VIII. stopnjo izobrazbe (specializacija po univerzitetnem programu, magisterij znanosti; doktorat znanosti).

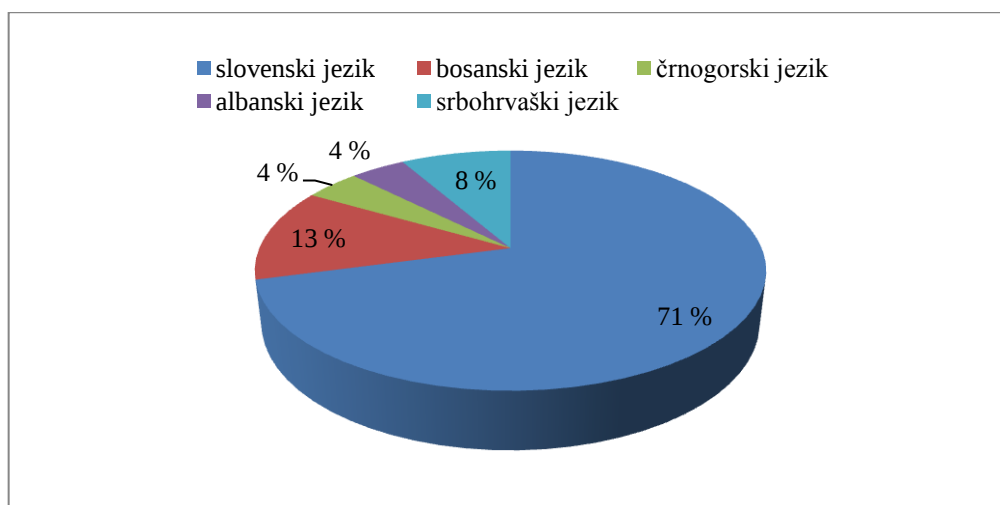
Stopnja izobrazbe očeta

Slika 3: Stopnja izobrazbe očeta (v odstotkih)

3 očetje (12 %) imajo II. stopnjo izobrazbe (osnovnošolsko), 1 oče (4 %) ima III. stopnjo izobrazbe (nižje poklicno izobraževanje), 5 očetov (21 %) ima IV. stopnjo izobrazbe (srednje poklicno izobraževanje), 7 očetov (29 %) ima V. stopnjo izobrazbe (gimnazijsko, srednje poklicno – tehniško izobraževanje, srednje tehniško oz. drugo strokovno izobraževanje), 3 očetje (13 %) imajo VI. stopnjo izobrazbe (pod VI. stopnjo sem štela tako višješolski program (do 1994), višješolski strokovni program, specializacijo po višješolskem programu, visokošolski strokovni program kot tudi visokošolski strokovni in univerzitetni program (1. bol. st), ker navedene stopnje v vprašalniku niso bile dodatno definirane). 4 očetje (17 %) imajo VII. stopnjo izobrazbe (specializacija po visokošolskem strokovnem programu, univerzitetni program; magisterij stroke (2. bolonjske stopnje)). 1 oče (4 %) stopnje izobrazbe ni navedel.

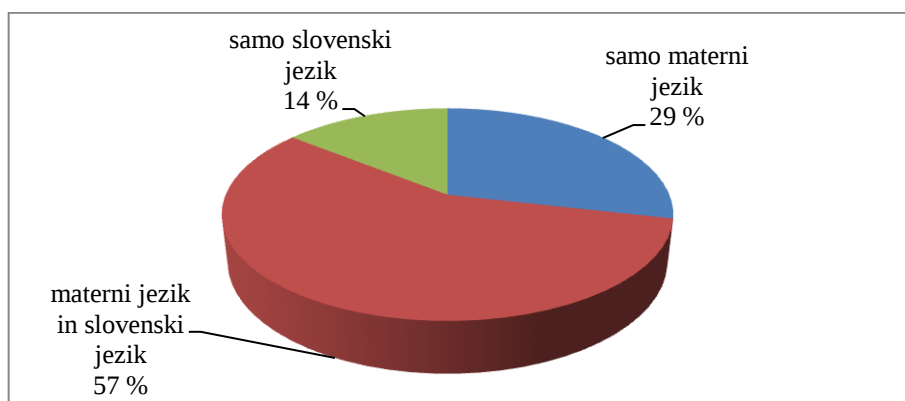
Otrokov materni jezik

Slika 4: Otrokov materni jezik (v odstotkih)

Slovenski jezik je materni jezik 17 učencem (71 %), za 7 učencev pa slovenščina ni materni jezik. Za 3 učence (13 %) je materni jezik bosanski jezik, za 2 učence (8 %) srbohrvaščina, enemu učencu (4 %) materni jezik predstavlja črnogorski jezik ter enemu (4 %) albanski jezik.

Raba jezika v domačem okolju

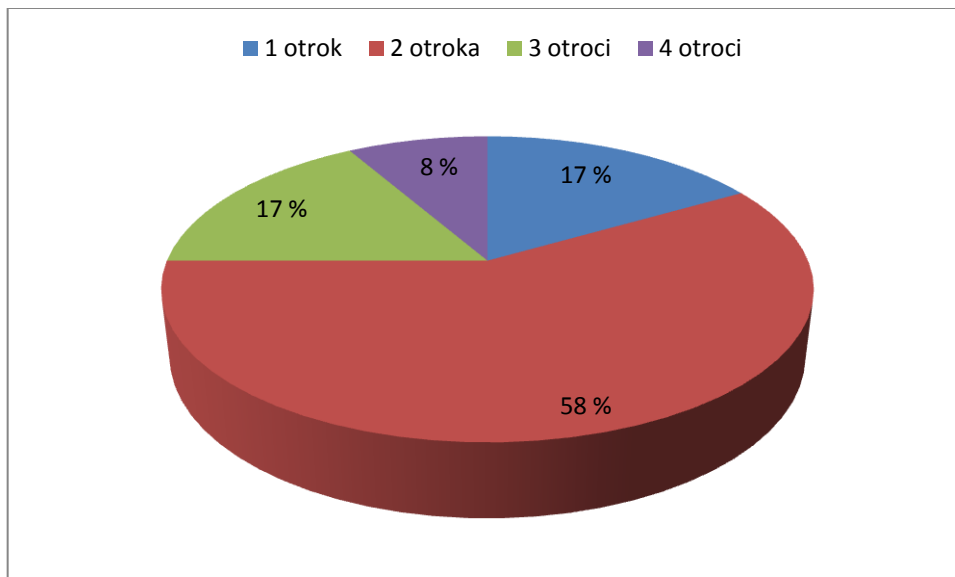

Slika 5: Raba jezika v domačem okolju (v odstotkih)

Starše učencev, katerih slovenski jezik ni materni jezik, sem vprašala, v katerem jeziku poteka njihovo komuniciranje v domačem okolju. Z 2 učencema (29 %) se starši pogovarjajo izključno v njunem maternem jeziku, 4 učenci (57 %) so doma v stiku z

obema jezikoma, tako z maternim kot tudi z drugim, slovenskim jezikom, 1 učenec (14 %) pa se v domačem okolju pogovarja v svojem drugem jeziku, v slovenščini.

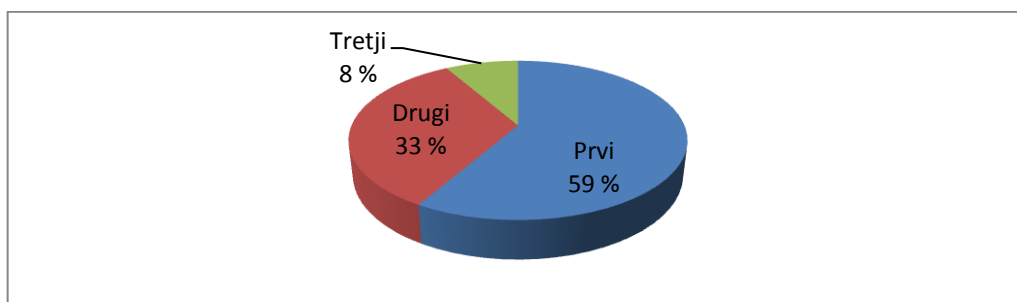
Število otrok v družini

Slika 6: Število otrok v družini (v odstotkih)

V 4 družinah (17 %) imajo enega otroka, v 14 družinah (58 %) imajo dva otroke, v 4 družinah (17 %) imajo 3 otroke in v 2 družinah (8 %) imajo 4 otroke. Največ sodelujočih učencev izhaja iz družine z dvema otrokoma, nato sledijo učenci, ki imajo še dva sorojenca, nato edinci in učenci, ki imajo še 3 sorojence.

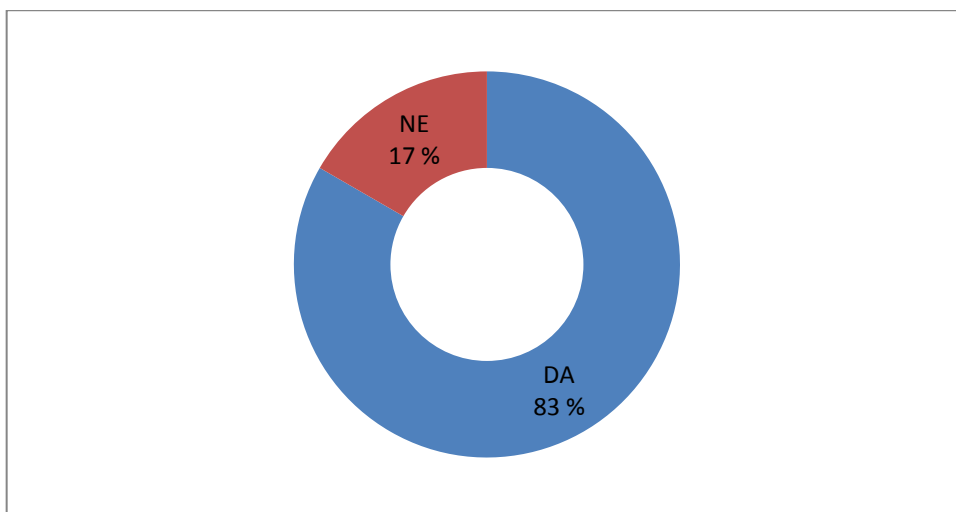
Vrstni red rojstva otrok

Slika 7: Vrstni red rojstva otrok (v odstotkih)

14 učencev (59 %) je prvorojenih, 8 učencev (33 %) je drugorojenih in 2 učenca (8 %) sta tretjerojena. Več kot polovica učencev je torej prvorojenih, ostali so drugo- in tretjerojeni.

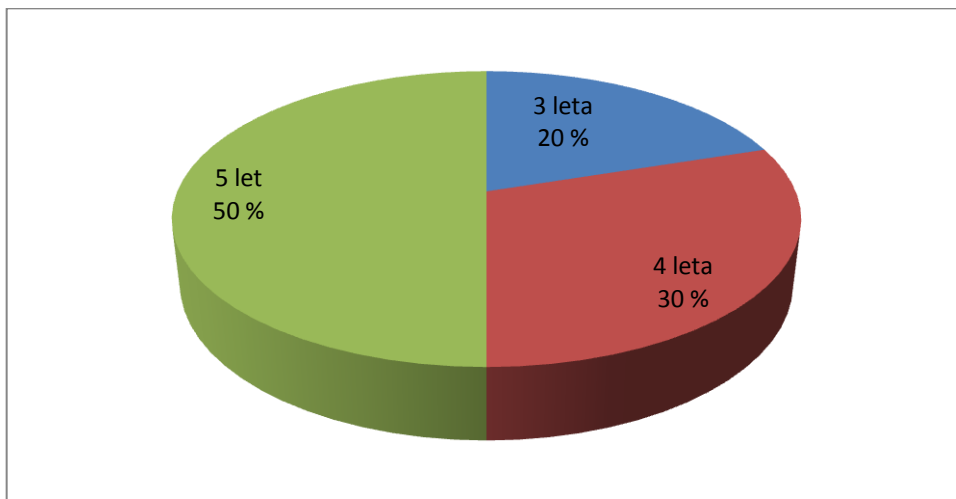
Obiskovanje vrtca

Slika 8: Obiskovanje vrtca (v odstotkih)

20 otrok (83 %) je obiskovalo vrtec, 4 otroci (17 %) pa ga niso. Velika večina otrok (83 %) je torej bila vključena v vrtčevsko varstvo.

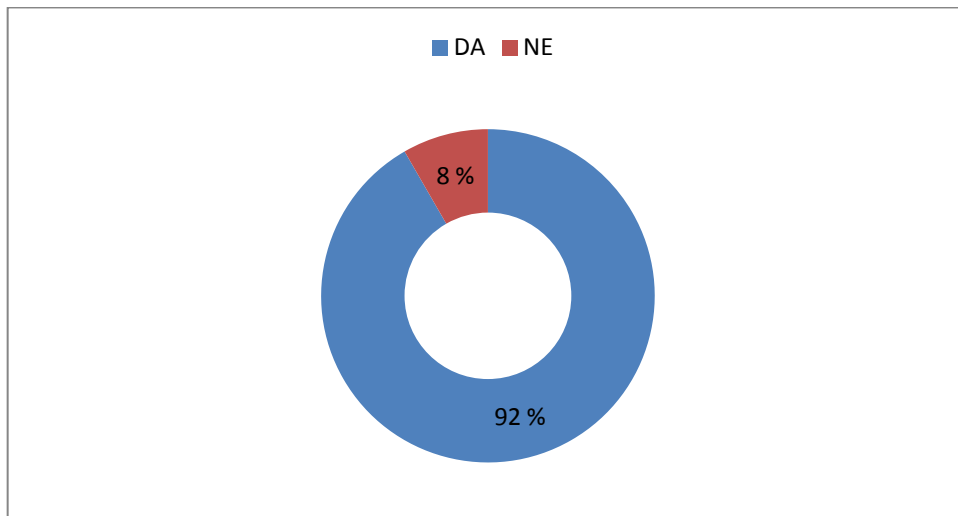
Čas obiskovanja vrtca

Slika 9: Čas obiskovanja vrtca (v odstotkih)

20 otrok je v predšolskem obdobju obiskovalo vrtec. 4 izmed teh otrok (20 %) so vrtec obiskovali 3 leta, 6 otrok (30 %) 4 leta in največ, 10 otrok (50%), je vrtec obiskovalo 5 let.

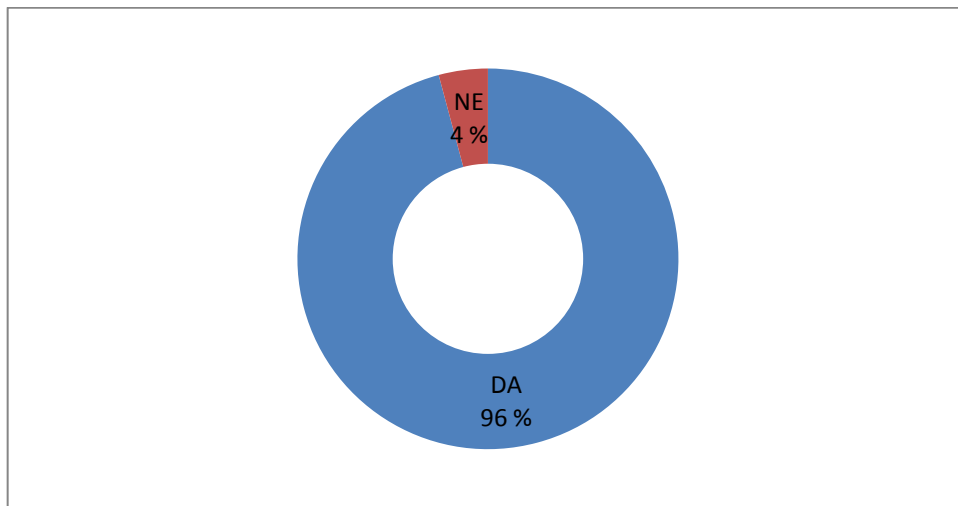
Lastno bralno gradivo

Slika 10: Lastno bralno gradivo otrok (v odstotkih)

Večina učencev, 22 otrok (92 %) ima doma na voljo lastno bralno gradivo, 2 otroka (8 %) pa lastnega bralnega gradiva nimata.

Obiskovanje knjižnice s starši

Slika 11: Obiskovanje knjižnice s starši (v odstotkih)

Večina učencev, 23 otrok (92 %) s starši obiskuje knjižnico, 1 otrok (8 %) pa s starši knjižnice ne obiskuje.

3.3.2. ANALIZA ZGODB

Pri analizi zgodb sem se osredotočila na količino besed, število povedi, količino stavkov oziroma osebnih glagolskih oblik, premore, rabo premega govora, koherentnost in kohezivnost.

Količina besed

Zgodbe učencev so vsebovale najmanj 76 besed in največ 719 besed. Povprečno število besed je bilo 310.

Število povedi

Zgodbe učencev so vsebovale najmanj 4 povedi in največ 76. Povprečno število povedi je 28.

Večina zgodb (19 otrok oz. 79 %) je vsebovala tudi strukture, ki niso bile realizirane v celoti glede na glagolsko vezljivost. Predpostavljam, da je do teh struktur prišlo zaradi same dolžine zgodbe ter dejstva, da ob pripovedovanju razen naslovne strani učenci drugih slik niso imeli na voljo, kar jim je posledično otežilo pripovedovanje.

Izmed tistih 5 otrok, pri katerih se struktura, ki ni bila realizirana v celoti zaradi glagolske vezljivosti, ni pojavila, je večina (4 otroci oz. 80 %) takih, ki so v zgodbi dosegli manjše število besed in povedi.

Količina stavkov oziroma osebnih glagolskih oblik

Zgodbe učencev so obsegale od 13 do 139 stavkov oziroma osebnih glagolskih oblik, pri čimer predpostavljam, da je stavek jezikovna enota, ki je sestavljena iz več besed, zbranih okoli osebne glagolske oblike. Povprečno število stavkov je 53.

Premori

Pri dobesednem prepisu sem premore označevala s tremi pikami (...), če pa je učenec izpustil le del besede, sem to označila z dvema pikama (Na igrišču pa je bil Li. / .../). Učenci so v povprečju naredili 1,7 premora v posamezni zgodbi. Upoštevati je potrebno dejstvo, da so več premorov naredili učenci, ki so pripovedovali daljše zgodbe. 17 (71 %) učencev je v zgodbah naredilo enega ali več premorov, 7 učencev (29 %) premora ni naredilo.

Raba premega govora

14 učencev (58 %) je v govoru uporabilo premi govor, 10 učencev (42 %) pa ne. Učenci, ki so v govoru uporabili premi govor, so ga uporabili od enkrat do največ tridesetkrat, v povprečju so to storili enajstkrat.

Koherentnost

9 učencev (38 %) dosega 3. stopnjo koherentnosti, 7 učencev (29 %) 4. stopnjo ter 8 učencev (33 %) 5., najvišjo stopnjo koherentnosti.

Kohezivnost

Pri 1 učencu (4 %) gre za linearno razporeditev s tematskimi preskoki (1. raven tematske razporeditve), pri 23 učencih (96 %) pa gre za linearno razporeditev brez tematskih preskokov (2. raven tematske razporeditve).

4 učenci (17 %) ohranjajo referenco z dobesečnim ponavljanjem, 20 učencev (83 %) pa referenco ohranja z zaimki, nadpomenkami, podpomenkami.

3.3.3. ANALIZA BESEDIL GLEDE NA KOHERENTNOST IN KOHEZIVNOST

Vsako besedilo posebej sem analizirala glede na kriterije, ki so bili oblikovani v namen ocenjevanja razvojne ravni otroške zgodbe izpod rok slovenskih avtoric (Marjanovič Umek, Kranjc, Fekonja, 2006). Kriterije so omenjene avtorice razdelile v dve skupini: koherentnost in kohezivnost zgodbe.

Pri koherentnosti moramo za umestitev zgodbe na posamezno raven upoštevati naslednje kriterije:

1. zgodba brez strukture (1 točka);
2. zgodba s strukturo, ki vsebuje preproste opise ilustracij (2 točki);
3. zgodba s strukturo, ki vsebuje enostavno časovno nizanje dogodkov (3 točki);
4. zgodba, ki vsebuje opise misli in čustev junakov ter odnose med njimi (4 točke);
5. zgodba s strukturo, ki vsebuje opise vzročno-posledičnih odnosov (5 točk).

Pri ocenjevanju koherentnosti sem navedene kriterije točkovala s točkami od 1 do 5, pri čemer zgodba brez strukture predstavlja najnižjo raven oziroma 1 točko. Pri umeščanju zgodbe na razvojno raven upoštevala najvišjo raven, ki jo je otrok dosegel v pripovedovanju.

Pri kohezivnosti so kriteriji za ocenjevanje razdeljeni v dve podskupini:

A. TEMATSKA RAZPOREDITEV:

1. Linearna razporeditev s tematskimi preskoki (1 točka).
2. Linearna razporeditev brez tematskih preskokov (2 točki).

B. SREDSTVA, S KATERIMI SE OHRANJA REFERENCO:

1. Dobesedno ponavljanje (1 točka).
2. Ponavljanje z zaimki, nadpomenkami in podpomenkami (2 točki).

Pri ocenjevanju kohezivnosti sem pri umeščanju zgodbe na razvojno raven upoštevala tisto raven, ki prevladuje skozi celotno zgodbo. Razvojne ravni sem točkovala z 1 in z 2 točkama, od razvojno nižje do razvojno višje.

KOHERENTNOST	Število otrok
Kriterij 1 (1 točka)	0
Kriterij 2 (2 točki)	0
Kriterij 3 (3 točke)	9
Kriterij 4 (4 točke)	7
Kriterij 5 (5 točk)	8

Tabela 1: Analiza besedil glede na koherentnost

9 otrok (38 %) je doseglo tretji kriterij (zgodba s strukturo, ki vsebuje enostavno časovno nizanje dogodkov), 7 otrok (29 %) je doseglo četrti kriterij (zgodba, ki vsebuje opise misli in čustev junakov ter odnose med njimi), 8 otrok (33 %) pa je doseglo peti kriterij (zgodba s strukturo, ki vsebuje opise vzročno-posledičnih odnosov). Vsi otroci so tako presegli prvi in drugi kriterij.

KOHEZIVNOST	Število otrok	
Tematika razporeditev	Tematski preskoki	1
	Brez tematskih preskokov	23
Sredstva za ohranjanje reference	Dobesedno ponavljanje	5
	Ponavljanje z zaimki, nadpomenkami in podpomenkami	19

Tabela 2: Analiza besedil glede na kohezivnost

23 otrok (96 %) je pripovedovalo zgodbo brez tematskih preskokov, pri 1 otroku (4 %) pa so bili tematski preskoki zabeleženi.

Dobesedno ponavljanje sem opazila pri 5 otrocih (21 %), 19 otrok (79 %) pa je za ohranjanje reference uporabilo zaimke, nadpomenke in/ali podpomenke.

3.4. PREVERJANJE HIPOTEZ

Hipoteza 1: **Otroci, katerih starši imajo višjo izobrazbo, imajo boljšo jezikovo zmožnost pripovedovanja zgodbe kot otroci staršev z nižjimi izobrazbami.**

Da bi hipotezo lahko preverila, sem točkovala posamezne stopnje izobrazbe:

- 1. stopnja izobrazbe/brez odgovora 1 točka,
- 2. stopnja izobrazbe 2 točki,
- 3. stopnja izobrazbe 3 točke,
- 4. stopnja izobrazbe 4 točke,
- 5. stopnja izobrazbe 5 točk,
- 6. stopnja izobrazbe 6 točk,
- 7. stopnja izobrazbe 7 točk,
- 8. stopnja izobrazbe 8 točk.

Nato sem točke obeh staršev seštela ter jih na podlagi rezultatov razdelila v naslednje skupine: v prvo skupino sem uvrstila starše, ki so dosegli od 1 do 5 točk, v drugo starše, ki so dosegli od 6 do 10 točk ter v tretjo skupino starše, ki so dosegli od 10 do 15 točk.

dosežene stopnje na izobr. lestvici raziskana raven	1–5	6–10	11–15
Količina besed	180	336	334
Število povedi	15,75	32,36	29
Količina stavkov oz. osebnih glagolskih oblik	29,5	60	63
Število premorov	2	1,63	1,55
Raba premega govora	2-krat	8-krat	6,7-krat
Koherenca	3,75	3,9	4,1
Kohezija A	1,75	2	2
Kohezija B	1,5	1,81	2

Tabela 3: Povprečni dosežki otrok glede na izobrazbo staršev

Otroci staršev, ki so se uvrstili v prvo skupino (1–5 točk), so najšibkejši na vseh analiziranih področjih. Tisti otroci, katerih starši so bili uvrščeni v drugo skupino (6–10 točk), izkazujejo manjšo prednost pred otroci, katerih starši so uvrščeni v tretjo skupino (11–5 točk), na določenih ravneh: količina besed, količina povedi, raba premega govora. Na ostalih ravneh: količina stavkov oz. osebnih glagolskih oblik, premori, koherenca ter kohezija, dosega najvišje rezultate zadnja, tretja skupina otrok.

Hipotezo, da imajo otroci, katerih starši imajo višjo izobrazbo, boljšo jezikovo zmožnost pripovedovanja zgodbe kot otroci staršev z nižjimi izobrazbami, potrjujem. Otroci, katerih starši dosegajo najnižje vsote točkovanih izobrazb, res dosegajo najšibkejše rezultate. Rezultati druge in tretje skupine so bistveno boljši, potrebno pa je poudariti, da je tretja skupina, otroci staršev z najvišjimi izobrazbami, na določenih ravneh dosegla malenkost slabše rezultate, kot otroci druge skupine, vendar razlike med njimi niso velike.

Hipoteza 2: **Otroci, katerih materni jezik je slovenščina, imajo boljšo jezikovno zmožnost pripovedovanja zgodbe kot otroci, katerim slovenščina ni materni jezik.**

materni jezik raziskana raven	otroci, katerih materni jezik je slovenščina	otroci, katerih materni jezik ni slovenščina
Količina besed	301	330
Število povedi	27,7	29,85
Količina stavkov oz. osebnih glagolskih oblik	54,8	59,10
Število premorov	1,5	2,1
Raba premega govora	6,23-krat	7,2-krat
Koherenca	4,05	3,71
Kohezija A	2	1,85
Kohezija B	1,76	2

Tabela 4: Povprečni dosežki otrok glede na materni jezik

Otroci, katerih materni jezik je slovenščina, izkazujejo boljšo jezikovno zmožnost na naslednjih raziskanih področjih: manjše je število premorov v pripovedovanih zgodbah, višja je dosežena stopnja koherence ter kohezije A. Na ostalih raziskanih področjih: število besed, število povedi, količina stavkov oz. osebnih glagolskih oblik, raba premega govora, kohezija B pa boljše rezultate dosega skupina otrok, katerim slovenščina ni materni jezik.

Hipotezo, da imajo otroci, katerih materni jezik je slovenščina, boljšo jezikovno zmožnost pripovedovanja zgodbe kot otroci, katerim slovenščina ni materni jezik, ne morem potrditi. Otroci, katerih materni jezik predstavljajo drugi jeziki kot slovenščina, so dosegli boljše rezultate na večini raziskanih ravneh; rezultati so si sicer številčno dokaj blizu, vendar je razlika vidna. Zato lahko sklepam, da so se učenci, katerim materni jezik ni slovenščina, po večini uspešno asimilirali v okolje. Povečini pravim zato, ker je večina izmed njih dosegla relativno visoke rezultate, vendar ne vsi.

Hipoteza 3: **Otroci, katerim slovenščina ni materni jezik, a se doma pogovarjajo v slovenščini, imajo boljšo jezikovno zmožnost pripovedovanja zgodbe kot otroci, katerim slovenščina ni materni jezik, in ki se doma ne pogovarjajo v slovenščini.**

jezik v domačem okolju raziskana raven	samo materni jezik (2 učenca)	materni jezik in drugi (slovenski) jezik (4 učenci)	samo drugi (slovenski) jezik (1 učenec)
Količina besed	243,5	260	599
Število povedi	25	29	57
Količina stavkov oz. osebnih glagolskih oblik	50	62,25	95
Število premorov	3,5	1,75	2
Raba premega govora	9-krat	7,25-krat	17-krat
Koherenca	3,5	3,75	4
Kohezija A	1,5	2	2
Kohezija B	2	2	2

Tabela 5: Povprečni dosežki otrok glede na jezik v domačem okolju

Otroci, katerim slovenščina ni materni jezik, doma pa se pogovarjajo le v svojem maternem jeziku, so dosegli najnižje vrednosti na raziskovanih ravneh. Le na področju rabe premega govora so se izkazali bolje, kot otroci, ki se doma pogovarjajo v maternem in tudi v drugem jeziku. Otrok, ki mu slovenščina ni materni jezik, vendar se doma pogovarja izključno v tem jeziku, je na vseh področjih, razen pri številu premorov v zgodbi, dosegel najvišje rezultate.

Hipotezo, da imajo otroci, katerim slovenščina ni materni jezik, a se doma pogovarjajo v slovenščini, boljšo jezikovno zmožnost pripovedovanja zgodbe kot otroci, katerim slovenščina ni materni jezik, in ki se doma ne pogovarjajo v slovenščini, lahko potrdim. Tako otroci, ki se doma pogovarjajo v maternem in drugem jeziku kot otrok, ki se doma kljub temu, da mu slovenščina ni materni jezik, pogovarja slovensko, so dosegli boljše rezultate od otrok, ki se doma v slovenskem jeziku sploh ne pogovarjajo.

Hipoteza 4: Otroci iz družin z več otroki imajo boljšo jezikovno zmožnost pripovedovanja zgodbe kot otroci iz družin, kjer je otrok manj.

število otrok v družini raziskana raven	1	2	3	4
Količina besed	277	289,4	469	210
Število povedi	25,33	27,2	39,5	19
Količina stavkov oz. osebnih glagolskih oblik	50,60	53,2	82	34
Število premorov	0,33	1,33	3,25	2
Raba premega govora	5,66	6,4	9,75	2,5
Koherenca	4	3,8	4,5	4
Kohezija A	2	1,93	2	2
Kohezija B	2	1,86	1,75	1,5

Tabela 6: Povprečni dosežki otrok glede na število otrok v družini

Otroci, ki živijo v družini, kjer so 4 sorojenci, so dosegli najnižje rezultate na naslednjih raziskovanih področjih: količina besed, število povedi, količina stavkov oz. osebnih glagolskih oblik, število premorov, raba premega govora ter kohezija B. Na področju koherence so dosegli isto vrednost kot njihovi sošolci edinci, dobro so se izkazali na področju kohezije A.

Otroci, ki so edinci, so dosegli boljše rezultate kot otroci iz 4. skupine, še vedno pa predstavljajo drugo najšibkejšo skupino. Kljub temu so imeli od vseh skupin najmanjše število premorov v povprečju zgodb, na področju koherence so dosegli isto vrednost kot njihovi sošolci iz 4. skupine, tematskih preskokov ter dobesednega ponavljanja v njihovem pripovedovanju ni bilo (kohezija A in B).

Otroci, ki imajo v družini poleg sebe še enega sorojenca, predstavljajo drugo najmočnejšo skupino glede na rezultate, najboljše rezultate od vseh skupin so dosegli v koheziji B, na ostalih področjih (količina besed, število povedi, količina stavkov oz. osebnih glagolskih oblik, raba premega govora, koherenca) pa rezultatsko prevladuje tretja skupina (3 sorojenci v družini).

Otroci, ki živijo v družini, kjer imajo 3 otroke so tako v povprečju dosegli najboljše rezultate. Najslabše vrednosti so dosegli le število premorov v pripovedovanih zgodbah.

Hipotezo, da imajo otroci iz družin z več otroki boljšo jezikovno zmožnost pripovedovanja zgodbe kot otroci iz družin, kjer je otrok manj, lahko le delno potrdim. Otroci druge in tretje skupine so res dosegli boljše rezultate kot otroci, ki so edinci. Kljub temu pa so otroci, ki imajo poleg sebe še tri sorojence (4 otroci v družini), dosegli najnižje rezultate na večini raziskanih področjih. Zanimivo bi bilo ugotoviti, zakaj se pojavljajo tako velike razlike med družinami s 3 in 4 otroki ter ali gre zgolj za naključje.

Hipoteza 5: **Prvorojeni otroci imajo boljšo jezikovno zmožnost pripovedovanja zgodbe kot drugo- ali tretjerojeni otroci.**

vrstni red rojstva otroka v družini raziskana raven	1.	2.	3.
Količina besed	264	341	465
Število povedi	26,1	30,2	34
Količina stavkov oz. osebnih glagolskih oblik	47,15	43,22	76,5
Število premorov	1,2	1,8	3,5
Raba premega govora	5,2	9	4
Koherenca	3,8	4	4,5
Kohezija A	1,9	2	2
Kohezija B	1,8	1,77	2

Tabela 7: Povprečni dosežki otrok glede na vrstni red rojstva otroka v družini

Otroci, ki so prvorojenci, so dosegli najslabše rezultate na naslednjih področjih: količina besed, število povedi, koherenca, kohezija A. Na področju količine stavkov oz. osebnih glagolskih oblik, rabe premega govora ter kohezije B, so dosegli boljše rezultate kot drugorojenci, izmed vseh skupin pa so uporabili najmanjše število premorov v pripovedovanih zgodbah.

Drugorojeni otroci so dosegali vmesne vrednosti, vrednosti med prvo in tretjerojenimi. V rabi premega govora so se izkazali najboljše izmed vseh treh skupin, najslabše izmed vseh treh skupin pa so se izkazali na področju kohezije B, pogostnost dobesečnega ponavljanja je bila tako pri njih najvišja.

Tretjerojeni otroci so v povprečju dosegli najboljše rezultate, tako na področju količine besed, števila povedi, kot tudi na področju količine stavkov oz. osebnih glagolskih oblik, koherenci ter koheziji B. Kljub temu so izmed vseh skupin najmanjkrat uporabili premegi govor ter ter naredili največ premorov pri pripovedovanju.

Hipotezo, da imajo prvorojeni otroci boljšo jezikovno zmožnost pripovedovanja zgodbe kot drugo- ali tretjerojeni otroci, zavračam. Prvorojenci so v povprečju dosegli najslabše rezultate, na določenih kategorijah merjenja pa so slabše rezultate dosegli drugorojeni otroci, vendar drugorojenci vseeno ostajajo v povprečju boljši. Tretjerojeni otroci so izkazali najboljšo jezikovno zmožnost pripovedovanja zgodbe, zato bi bilo mogoče reči, da višje kot je zaporedje otrokovega rojstva, boljši bo vpliv na njegovo jezikovno zmožnost. Tudi v prejšnji hipotezi so najboljše rezultate dosegli otroci, katerih družine imajo 3 otroke. Res pa je, da četrtorojenih otrok v raziskavi ni bilo, bilo bi pa zanimivo videti, kako bi se odrezali ti otroci.

Hipoteza 6: Otroci, ki so v predšolskem obdobju obiskovali vrtec, imajo boljšo jezikovo zmožnost pripovedovanja zgodbe kot otroci, ki vrtca niso obiskovali.

obiskovanje vrtca raziskana raven	DA	NE
Količina besed	348,3	117
Število povedi	31,75	11,25
Količina stavkov oz. osebnih glagolskih oblik	58,65	18,5
Število premorov	1,65	1,75
Raba premega govora	7,85	0
Koherenca	4	3,75
Kohezija A	2	1,75
Kohezija B	1,9	1,5

Tabela 8: Povprečni dosežki otrok glede na ne/obiskovanje vrtca

Otroci, ki so v predšolskem obdobju obiskovali vrtec, so dosegli boljše rezultate na prav vseh raziskovanih področjih. Dosegli so višje število besed, povedi ter stavkov, naredili v povprečju manj premorov, uporabljali so premi govor, dosegli višjo stopnjo koherence ter tudi kohezije A in B.

Hipotezo, da imajo otroci, ki so v predšolskem obdobju obiskovali vrtec, boljšo jezikovo zmožnost pripovedovanja zgodbe kot otroci, ki vrtca niso obiskovali, v celoti potrjujem. Otroci z izkušnjo obiskovanja vrtca so dosegli bistveno boljše rezultate, zato lahko potrdim, da obiskovanje vrtca pozitivno vpliva na razvoj otrokove jezikovne zmožnosti.

Hipoteza 7: Dlje, kot so otroci v predšolskem obdobju obiskovali vrtec, boljšo jezikovno zmožnost pripovedovanja zgodbe imajo.

Časovno obdobje obiskovanja vrtca raziskana raven	3 leta	4 leta	5 let
Količina besed	436,8	294	331,2
Število povedi	35,2	22,4	34,7
Količina stavkov oz. osebnih glagolskih oblik	75,6	49,5	59,6
Število premorov	2	0,4	2,1
Raba premega govora	8,8	2,2	10,2
Koherenca	4,2	3,8	4
Kohezija A	2	2	2
Kohezija B	1,8	2	1,9

Tabela 9: Povprečni dosežki otrok glede na časovno obdobje obiskovanja vrtca

Otroci, ki so vrtec obiskovali tri leta, so se v povprečju izkazali najboljše. Najvišje vrednosti so dosegli na naslednjih raziskovanih ravneh: količina besed, število povedi, količina stavkov oziroma osebnih glagolskih oblik, koherenca ter kohezija A, kjer je bila dosežen rezultat vseh skupin enak. Najslabši rezultat so dosegli pri preučevanju kohezije B, pri številu premorov ter rabi premega govora pa so dosegli drugi najboljši rezultat.

Otroci, ki so vrtec obiskovali 4 leta, so izmed vseh skupin naredili najmanj premorov v pripovedovanih zgodbah ter se najboljše odrezali pri koheziji B, saj je njihovo pripovedovanje vsebovalo najmanj/nič dobesečnega ponavljanja.

Otroci, ki so 5 let obiskovali vrtec, so se najboljše izmed vseh skupin odrezali v rabi premega govora, drugi rezultati so malce slabši od rezultatov otrok, ki so vrtec obiskovali 4 leta.

Hipotezo, da dlje, kot so otroci v predšolskem obdobju obiskovali vrtec, boljše jezikovno zmožnost pripovedovanja zgodbe imajo, zavračam. Število let, ki so jih otroci preživeli v vrtcu, glede na dane rezultate, ni imelo precejšnjega vpliva na jezikovno zmožnost otrok, saj so v povprečju najboljše vrednosti dosegli otroci s triletno izkušnjo obiskovanja vrtca.

Hipoteza 8: **Otroci, ki imajo doma na voljo lastno bralno gradivo, imajo boljše jezikovno zmožnost pripovedovanja zgodbe kot otroci, ki doma nimajo na voljo lastnega bralnega gradiva.**

lastno bralno gradivo raziskana raven	DA	NE
Količina besed	315,7	243,5
Število povedi	28,6	25
Količina stavkov oz. osebnih glagolskih oblik	61,22	50
Število premorov	1,5	3,5
Raba premega govora	6,3	9
Koherenca	4	3,5
Kohezija A	2	1,5
Kohezija B	1,8	2

Tabela 10: Povprečni dosežki otrok glede na ne/razpoložljivost lastnega bralnega gradiva

Otroci, ki imajo doma na voljo lastno bralno gradivo, so na skoraj vseh raziskanih področjih dosegli višje rezultate od otrok, ki lastnega bralnega gradiva doma nimajo. Dosegli so višje število besed, povedi, količino stavkov oz. osebnih glagolskih oblik, manjše število premorov, višjo stopnjo koherence ter kohezije A, tematskih preskokov v pripovedovanju ni bilo.

Otroci, ki nimajo lastnega bralnega gradivo, so dosegli višje število premega govora ter višjo stopnjo koherence B, torej dobesečnega ponavljanja pri pripovedovanju niso uporabljali.

Hipotezo, da imajo otroci, ki imajo doma na voljo lastno bralno gradivo, boljše jezikovno zmožnost pripovedovanja zgodbe kot otroci, ki doma nimajo na voljo lastnega bralnega gradiva, tako potrjujem. Kot vidimo, je lastno bralno gradivo pomembno za razvoj jezikovne zmožnosti otrok.

Hipoteza 9: Otroci, ki obiskujejo knjižnico, imajo boljšo jezikovno zmožnost pripovedovanja zgodbe kot otroci, ki knjižnice ne obiskujejo.

obiskovanje knjižnice raziskana raven	DA	NE
Količina besed	299	559
Število povedi	26,6	57
Količina stavkov oz. osebnih glagolskih oblik	54,4	95
Premori	1,6	2
Raba premege govora	6,08	17
Koherentnost	3,9	4
Kohezija A	1,95	2
Kohezija B	1,82	2

Tabela 11: Povprečni dosežki otrok glede na ne/obiskovanje knjižnice

Glede na dane rezultate so otroci, ki obiskujejo knjižnico, na vseh področjih dosegli slabše rezultate od tistih, ki je ne obiskujejo. Vendar je potrebno poudariti, da je samo en otrok tak, ki knjižnice ne obiskuje, ostalih 23 pa jo. In ravno ta otrok se je pri vseh raziskanih področjih odrezal bistveno bolje kot ostali otroci; tako od otrok, katerim je slovenščina materni jezik, kot tudi od tistih, katerim slovenščina ni materni jezik – v to skupino sodi tudi sam.

O hipotezi, da imajo otroci, ki obiskujejo knjižnico, boljšo jezikovno zmožnost pripovedovanja zgodbe kot otroci, ki knjižnice ne obiskujejo, tako **ne morem ničesar reči**, saj vzorec otrok za to vprašanje ni primeren.

Na podlagi analize vprašalnikov, namenjenih staršem ter analize zgodb lahko potrdim naslednje hipoteze:

Hipoteza 1: Otroci, katerih starši imajo višjo izobrazbo, imajo boljšo jezikovo zmožnost pripovedovanja zgodbe kot otroci staršev z nižjimi izobrazbami.

Hipoteza 3: Otroci, katerim slovenščina ni materni jezik, a se doma pogovarjajo v slovenščini, imajo boljšo jezikovno zmožnost pripovedovanja zgodbe kot otroci, katerim slovenščina ni materni jezik, in ki se doma ne pogovarjajo v slovenščini.

Hipoteza 6: Otroci, ki so v predšolskem obdobju obiskovali vrtec, imajo boljšo jezikovo zmožnost pripovedovanja zgodbe kot otroci, ki vrtca niso obiskovali.

Hipoteza 8: Otroci, ki imajo doma na voljo lastno bralno gradivo, imajo boljšo jezikovno zmožnost pripovedovanja zgodbe kot otroci, ki doma nimajo na voljo lastnega bralnega gradiva.

Delno lahko potrdim naslednjo hipotezo:

Hipoteza 4: Otroci iz družin z več otroki imajo boljšo jezikovno zmožnost pripovedovanja zgodbe kot otroci iz družin, kjer je otrok manj.

Zavrni pa moram naslednje hipoteze:

Hipoteza 2: Otroci, katerih materni jezik je slovenščina, imajo boljšo jezikovno zmožnost pripovedovanja zgodbe kot otroci, katerim slovenščina ni materni jezik.

Hipoteza 5: Prvorojeni otroci imajo boljšo jezikovno zmožnost pripovedovanja zgodbe kot drugo- in tretjerojeni otroci.

Hipoteza 7: Dlje, kot so otroci v predšolskem obdobju obiskovali vrtec, boljšo jezikovno zmožnost pripovedovanja zgodbe imajo.

Hipoteza 9: Otroci, ki obiskujejo knjižnico, imajo boljšo jezikovno zmožnost pripovedovanja zgodbe kot otroci, ki knjižnice ne obiskujejo.

4. SKLEP

Namen diplomskega dela je bil analizirati pripovedovanje tretješolcev oziroma devetletnikov ter ugotoviti njihovo jezikovno zmožnost.

V raziskavo sem vključila dva tretja razreda, skupaj 24 otrok, ene izmed zasavskih osnovnih šol ter njihove starše. Za testiranje sem uporabila preizkus pripovedovanja slišane zgodbe. Otroci so pripovedovali zgodbo, ki sem jim jo pred tem prebrala vsem hkrati, v razredu. Njihove pripovedi sem posnela, kasneje transkribirala ter ovrednotila glede na različne kriterije. Kot instrument za zbiranje podatkov sem uporabila vprašalnik za starše. S pomočjo strokovne literature sem postavila 9 hipotez.

Ugotovila sem, da višja kot je izobrazba staršev, pozitivnejši je vpliv na njihovo jezikovno zmožnost. Otroci staršev z najvišjimi izobrazbami so v povprečju dosegali najboljše rezultate, na posameznih področjih, kjer so se bolje izkazali otroci staršev, ki so se uvrstili v drugo, srednjo skupino, pa razlike niso bile velike. Tako lahko na podlagi strokovne literature in dobljenih rezultatov sklepam, da se starši, ki imajo višjo stopnjo izobrazbe, z otroki res pogosteje pogovarjajo, njihov govor je bolj raznolik, njihovi otroci pa imajo več priložnosti, da se lahko samostojno govorno izražajo, posledično pa je govor otrok boljši.

Presenetilo me je dejstvo, da imajo otroci, katerih materni jezik ni slovenščina, boljše jezikovno zmožnost kot učenci, katerih materni jezik je slovenščina. Ta podatek me je presenetil, saj sem pričakovala obratni rezultat, ki si razlagam tako, da se šola nahaja na območju, kjer živi že več generacij priseljencev, ki so se ključili v slovensko jezikovno skupnost. Ti otroci so zdaj že druga, tretja, morda tudi četrta generacija, rojena v Sloveniji, temu primerna pa je posledično tudi njihova jezikovna zmožnost. Žal pa za podatek, koliko časa starši in njihovi otroci že živijo v Sloveniji, nisem prosila, bi pa to lahko bil zanimiv podatek za novo raziskavo, namenjeno le tem otrokom, ki jih je v Zasavju veliko.

Dejstvo, da tisti otroci, katerim slovenščina ni materni jezik, se pa v domačem okolju pogovarjajo ali v maternem in drugem jeziku ali celo samo v drugem jeziku, dosegajo boljše rezultate od otrok, ki jim slovenščina ravno tako ni materni jezik, doma pa se

pogovarjajo le v svojem maternem jeziku, me ni presenetilo. Pomembno je, da so ti otroci čim več v stiku z jezikom okolja, saj to bistveno prispeva tudi k razvoju njihove jezikovne zmožnosti.

Ugotovitev, da so otroci, ki živijo v družini s 4 otroki ter otroci, ki so edinci, dosegli slabše rezultate od otrok, ki živijo v družini z 2 ali 3 otroki, ni bila pričakovana. Glede na rezultate, ki so se z višjim številom otrok izboljševali, sem pričakovala, da bodo otroci iz družin s 4 otroki dosegli bistveno boljše rezultate. Ker pa gre v konkretnih primerih družin, ki imajo s 4 otroke, za majhen vzorec družin ter za otroke, katerih starši imajo ali nizko stopnjo izobrazbe ali pa so otroci priseljencev, lahko vidimo, kako različni dejavniki vplivajo na jezikovno zmožnost otrok, ne glede na to, koliko otrok je v družini.

V raziskavi sem prišla do ugotovitve, da niso prvorojenci tisti, ki dosegajo najboljše rezultate na posameznih raziskovanih področjih, temveč da so tretjerojenci tisti, ki so se odrezali najboljše. Predpostavljam, da več kot je otrok v družini, več je priložnosti, da se otroci govorno izražajo in tako krepijo svojo jezikovno zmožnost.

L. Marjanovič Umek, S. Kranjc in U. Fekonja (2006) povzemajo izsledke večih raziskav, pri čemer ugotavljajo, da zgodnja vključitev v vrtec pozitivno vpliva predvsem na tiste otroke, katerih starši dosegajo nižjo stopnjo izobrazbe in/ali manj spodbudno okolje. Glede na rezultate moje analize lahko potrdim, da so otroci z izkušnjo obiskovanja vrtca dosegli bistveno boljše rezultate od otrok, ki vrtca niso nikoli obiskovali. Število let, ki so jih otroci preživeli v vrtcu pa glede na dane rezultate, ni imelo precejšnjega vpliva na jezikovno zmožnost otrok. V povprečju so najboljše vrednosti dosegli otroci s triletno izkušnjo obiskovanja vrtca, kar me je presenetilo. Res pa je, da je bil vzorec teh otrok majhen v primerjavi z ostalima dvema, ki sta bila številčnejša. Kljub temu sem mnenja, da daljše kot je obdobje obiskovanja vrtca, večja je verjetnost za boljšo jezikovno zmožnost otrok. Morda je vzorec učencev premajhen in bi do drugačnih rezultatov prišla, če bi v raziskavo vključila več tretješolce iz različnih šol.

Otrokova izpostavljenost otroški literaturi je po besedah slovenskih raziskovalk (Marjanovič Umek idr., 2006) eden pomembnejših pokazateljev kakovosti družinskega okolja. Z raziskavo sem dokazala, da imajo otroci, ki imajo doma na voljo lastno bralno gradivo, boljšo jezikovno zmožnost kot otroci, ki tega doma nimajo. Tako lahko predpostavljam, da starši otrok z lastnim bralnim gradivom tudi sami več berejo ter posledično tudi otrokom nudijo več priložnosti za spoznavanje literature, kar pa je že predmet druge raziskave.

Tudi obiskovanje knjižnice je pomemben pokazatelj kakovosti družinskega okolja. O hipotezi, pri kateri sem predpostavljala, da imajo otroci, ki obiskujejo knjižnico, boljšo jezikovno zmožnost kot otroci, ki tega ne počnejo, ne morem reči ničesar, saj je vzorec otrok, ki ne hodijo v knjižnico, premajhen za primerjavo. Kljub temu se strinjam z raziskavami, s katerimi sem se med pisanjem diplomskega dela seznanila, da med dejavnosti, s katerimi starši spodbujajo govorni razvoj otrok, sodi tudi pogosto obiskovanje knjižnice.

Z raziskavo sem ugotovila, kolikšen je vpliv zunanjih dejavnikov na jezikovno zmožnost tretješolcev. Zanimivo bi bilo to raziskavo razširiti na več tretjih razredov v Zasavju ter ugotoviti, ali bi se dobljeni rezultati ujemali ali ne. Vsekakor vredno razmisleka.

5. VIRI IN LITERATURA

5.1. VIRI

Suhadolčan, P. (2013). *Lipko in KošoRok*. Ljubljana: DZS.

5.2. LITERATURA

Andrejc, M. (2011). *Vpliv družinskega okolja na otrokov govorni razvoj ter vloga jezika pri oblikovanju človekovega pogleda na stvarnost*. Diplomsko delo. Ljubljana: Univerza v Ljubljani: Pedagoška fakulteta.

Baloh, B. (2013). *Pripovedovanje kot kontekst otrokovega govornega razvoja od tretjega do sedmega leta starosti*. Doktorska disertacija. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta.

De Beaugrande, R. in Dressler, W. (1992). *Uvod v besediloslovje*. Ljubljana: Park.

Dobnik, E. (2010). *Govorni razvoj*. Pridobljeno 10. 5. 2015 s http://www.ringaraja.net/clanek/govorni-razvoj_122.html

Fekonja, U., Marjanovič Umek, L. in Kranjc, S. (2005). Otrokov govorni razvoj v povezavi z njegovim spolom in izobrazbo staršev. *Psihološka obzorja*, 14, 53–79.

Fekonja Peklaj, U. (2011). Ocenjevanje otrokovega govora. *Šola na obronkih slovenščine*. Trst: Državna agencija za razvoj šolske avtonomije, Območna enota za Furlanijo Julijsko krajino.

Kamnjar, K. (2013). *Otrokovo pripovedovanje zgodbe v drugem starostnem obdobju*. Diplomsko delo. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta.

Kranjc, S. (2000). Zavedanje jezika kot temelja lastne identitete. *Kultura, identiteta in jezik v procesih evropske integracije*. Ljubljana: Društvo za uporabno jezikoslovje Slovenije.

Kranjc, S. (2006). *Poglavja iz skladnje otroškega govora*. Domžale: Izolit.

Kranjc, S. (2011). Jezikovna zmožnost in dvojezični kontekst. *Šola na obronkih slovenščine*. Trst: Državna agencija za razvoj šolske avtonomije, Območna enota za Furlanijo Julijsko krajino.

Kranjc, S., Marjanovič Umek, L. in Fekonja, U. (2003). Pripovedovanje zgodbe kot možni pristop za ugotavljanje otrokovega govornega razvoja. *Jezik in slovstvo* 48, št. 5.

Kranjc, S., Marjanovič Umek, L., Fekonja, U. in Bajc, K. (2007). Ocenjevanje otroškega govora v slovenskem prostoru. *Slavistična revija* 55, št. 1–2.

Marjanovič Umek, L., Kranjc, S. in Fekonja, U. (2006). *Otroški govor: razvoj in učenje*. Domžale: Izolit.

Marjanovič Umek, L. in Fekonja Peklaj, U. (2006). Učinek vrtca na otrokov govorni razvoj: slovenska vzdolžna vzdolžna študija. *Sodobna pedagogika* 5.

Marjanovič Umek, L., Fekonja Peklaj, U. in Pečjak, S. (2012). *Govor in branje otrok: ocenjevanje in spodbujanje*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete.

Marjanovič Umek, L. in Zupančič, M. (ur.) (2004). *Razvojna psihologija*. Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni inštitut Filozofske fakultete.

Marjanovič Umek, L. in Zupančič, M. (ur.) (2011). *Razvojna psihologija, izbrane teme*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete.

Popović, N. (2011). *Vloge televizije in knjige kot medijev v govornem razvoju predšolskih otrok*. Diplomsko delo. Ljubljana: Univerza v Ljubljani: Pedagoška fakulteta. Pridobljeno 10. 5. 2015 s http://pefprints.pef.uni-lj.si/521/1/Popovic_-_diploma.pdf

Prebeg - Vilke, M. (1995). *Otrok in jeziki*. Ljubljana: Sanjska knjiga.

6. PRILOGE

6.1. TRANSKRIPCIJA ZGODB

01 (Ž) (učna pomoč)

Lipko in, in ... Lipko in Rok sta odšla na igrišče igrat košarko. Potem je, je, je bila že tema. In potem je, so, sta se igra., sta metala na koše. Potem je pa Lipka al Lipko, Lipko, Rok zagled.. zagledal grm, ko se premika. Pa je mislil, da je pošast, v resnici je bil pa Lipko. Potem, pot., potem sta se spri.. pripri.. spri.. postala prijatelja in sta odšla na tekmo igrat košarko. Iglavci in listavci so, iglavci so nasprotniki od listavcih pa so ... So začeli igrat. Po, po, po treningu so, je, so vsi čestitali. Jelka je pa se mal nasmejala pa je rekel sodnika, sodnik, da naj malo še čestita.

02 (M)

Najprej je tisti, najprej je Rok. Nihče se ni hotel igrati z njim. Pol sta pa prišla Lipko pa KošaRok. Potem sta pa pogledala čez grm. Pol je pa Rok mislil, da ga nekdo gleda. Pa to, to pa ni vedel, ane. Pravi mu pa, da v vsakem grmičniku je kakšna pošast. Pa je enkrat odbil žogo pa ni bilo nobenega, pol je poskusil na drug način, pol pa še na drug. Pol je pa odbil žogo pa zatekel za njo. Pol sta, je pa, sta pa bila Lipko pa njegov prijatelj. Potem je rekel: »Ste se videli?« Potem je pa Lipko rekel: »A veš, da te jaz vsak večer pridem pa te gledam?« Potem so se ig., potem je rekel Rok, da se bi šli igrat. Pol je Lipko rekel: »Z drevesom? Nisem nikoli videl drevesa, ki bi lahko igral.« Potem je, je Rok je prijel žogo in je potem vrgel koš. Je švigal in to je naredil trikrat. Potem je pa Lipko rekel: »Nikoli še nisem videl takšnega drevesa, ki bi lah.. bil hitrejši od mene.« Pol je rekel: »Bi se igral zdaj?« Potem je rekel Lipko: »Ja, seveda.« Potem so se igrali. Potem je Rok rekel: »A bi prišel še drug dan?« Pol je pa prišel, pa še drug pa še drug. Pol mu je pa rekel: »Ne. Je pa, ta večer pa ne morem priti, zaradi tega, ker je ena skrivnost. In to je vsako leto, ko je polna luna.« Pol so pa priš.. Pol je pa rekel: »Kaj pa je to?« Potem pa je rekel: »No, tega pa ti ne smem povedati, to je največja skrivnost od nas.« Pol je pa rekel: »No, ok, če, če mi pa nočeš res povedati, pa mi nič ne povej.« Potem je pa rekel: »Ah, saj te zanima, saj ti bom povedal.« Pol mu je pa rekel: »To je vsako leto, se zgodi ob polni luni. Pa pol nastane košarsko tekmovanje. Pa iglavci proti

listavcem igrajo.« Pol pa, pol se je pa nasmehnil Rok, pa je rekel: »A še kar, kar leseni pokal?« Potem se je zasmel in je rekel Lipko: »Ja, kar leseni pokal. Pridi, če ne verjameš.« Potem so prišli. Nato se je začelo. Potem je rekel sodnik: »Začne se.« Potem je vrgel žogo visoko v zrak. Potem jih je naštel iglavce, potem še listavce. Potem se je pa igra začela. Potem je pa ti., je pa iglavec spotaknil enega listavca. Potem je listavec spotaknil iglavca in iglavec si je razbil, si je zlomil, si je zlomil roko. Potem so si pa izbrali Roka, da igra z njimi. Pa so rekli ... Pa je rekel: »No, jaz imam pa veliko posebnega.« Potem sta pa Rok pa Lipko švigala okoli, pa sta zadela en koš, pol so iglavci tudi enega. Pa je bilo ena proti ena. Pol so pa zadeli še enega listavci, pa še enega, pol so pa iglavci še enega zadel pa iglavci so še enega pol so pa bili tri tri izenačeni. Pol so pa listavci mislili, da bo zadel, da bo iglavec zadel en koš. Ampak pol je tisti Rok rekel, pol je Rok dvignil visoko roke v zrak. Pa pol ni mogel zadeti. Pol je pa odrinil žogo pa je zadel. Pol je pa bilo ... Je rekel sodnik: »Konec igre.« Pa je bilo konec. Pol je pa pokal dal listavcem.

03 (M)

Da, ko je Rok bil popoldne odzuni, da so rekli, da je premajhen. Ko je bil pa pol zvečer, je pa sam ... Pol pa, potem je pa ta Lipko pa bil neki v grmovji. Pol je pa enkrat slišal to, je pa pogumno rekel, de, de, da naj se gre igrat. In pol je pa Lipko ven prišel, pol je pa mislil, kako lahko drevo govori pa zna košarko igrat. Pol sta pa začela košarko igrat. Pol pa, pol pa, pol je pa ta Rok rekel, če bova, če se gresta tudi jutri igrat. Pa je rekel Lipko, da ne more, da bodo imeli tekmo. In po.. pol je šel pa gledat tekmo. In pol so bili iglavci pa listavci pa so igrali naslednji dan. Potem ko so pa, pol pa, pol je pa en, se mu je veja zlomila in pol so se pa vsi drugi bali, pol je pa, pol je pa, pol je pa Rok prišel. Ko je pa prišel, so pa igrali pa sta Lipko pa Rok vse iglavce tuk pre..., tuk hitra sta bila, da so malo bili zmešani. In pol pa, pol sta pa dala koše in pol, pol, pol so bili pa vsi veseli. In pol je bilo pa konec tekme pa so si vsi čestitali.

04 (M)

Rok, ga ni nihče maral. Pol je pa zmeraj zvečer hodil na igrišče. In pol je nekega dne je šel na igrišče in je pol tam ... Je metal na koš, pol se je pa nekaj v grmu zašelestelo. Ampak Rok je vseeno še metal. Pol mu je pa šla v grmovje, pa je šla nazaj. Pa jo je pa še enkrat vrgel pa je prišla nazaj. Pol je pa rekel, če je kdo tam, in da se naj pokaže. Pol

je pa vrgel žogo tja, pa je šel za njo. Pol je bil, pol pa sta Lipko pa Rok sta obadva prišla žogo. In pol jo je Rok spustil pa šel nazaj na igrišče, se je ustrašil. Pa sta pa začela igrati. Pol sta pa vsak dan igrala, pa je Rok hotel, pol pa en dan pa ni. Pol je pa Lipko povedal, da ko je polna luna, da, da bodo imel tekmo. Pol je pa Rok prišel. Si je pa en listavec zlomil vejo in pol je Rok zamenjal. Pol so pa z Lipkom pa drugi so zmagali tekmo.

05 (Ž)

Včasih je bil Rok in je, in je si želel postati košarkaš. In je šel zvečer na eno igrišče pa je košarko igral. In pol je žo..., je žoga padla v grmovje in je žoga prišla nazaj pred Rokove noge. Pol je pa še enkrat to vrgel pa je spet prišla pred njim. Pol je pa vrgel pa je šel tja hitro pa je videl ... Pa je žogo prijel pa je videl enega, eno drevo, ko govori. Pol je pa hitro zbežal pa žogo pustil. Pol je pa rekel, je prišel pa ta drevo ven pa je rekel: »Nič se ne boj, jaz sem samo drevo, jaz sem Lipko.« Pol pa reče Rok: »Kaj, drevo, ki govori?« Pol pa reče: »Saj ni mogoče, mogoče sanjam.« Pol pa reče Rok, reče Lipko: »A greva igrat košarko?« In je rekel: »Saj ne znaš.« »Da ne znam?« je rekel Lipko. »No pa poskusiva.« In sta šla in je najprej Lipko zadel koš, pol je Rok zadel koš, pol je Lipko zgrešil koš pa je Rok zgrešil koš pa tako naprej. Pol sta šla pa še en dan, en večer, pol pa je rekel Rok: »A greva še jutri kaj igrat košarko?« »Ne morem, jutri je pa poseben dan.« In pol je rekel Lipko: »To ne sme nihče vedeti zunaj gozda.« Pol je rekel Rok: »Kaj, a mi lahko poveš?« Pa je rekel Lipko: »Ne smem.« Pol je Rok rekel: »Če hočeš lahko, če pa nočeš pa ni treba.« Ampak je bil Lipko, je hotel povedati in mu je rekel: »Jutri bo bila velika tekma in bodo vsa lista igra.. vsi listavci in iglavci igrali.« In pol je ta Rok rekel, da ne verjame. In je Lipko rekel: »Če ne verjameš, ti ni treba in bodo najboljši listavci in iglavci igrali.« Rok je pa rekel: »Tega pa za nič na svetu ne smem zamuditi.« In je pol zvečer prišel tja in je videl, je videl, koliko dreves je bilo. Pol je bil pa tam štor za sodnika pa je rekel, pa je predstavil ekipe: listavci in iglavci. In je videl, da je bil pri listavcih tudi Lipko. In pol so začeli igrati in se je ena, en, en listavec se je poškl.. je zlomil vejo in je, niso našli novega igralca in pol so rekli naj gre Rok igrat. In je res igral. Pol je pa so pa začeli ponovno igrat in je, sta Rok in Lipko skupaj tekla okoli iglavcev in sta, sta jih ma., da sta se zapletli iglavci in pol sta Lipko in Rok zadela koš.

06 (M)

Najprej je Rok prišel na igrišče pa je malo metal na koš. Pol mu je pa žoga odletela nekam v šumeče grmovje. Pol je pa hotel it po njo pa je kar priletela nazaj. Pol se je pa začudil. Pol jo je pa že spet nazaj vrgel pa je že spet priletela nazaj. Pa je rekel, če je kdo tam pa naj pride ven, da se ne skriva. Pol je pa že spet vrgel. Pol jo je pa šel iskat. Pol je pa tudi, pol je eno drevo prišlo po imenu Lipko. Pa sta oba prijela žogo pa sta se debelo pogledala. Pol je pa Rok se začudil, pa, pa je, pa ga je pol malo kasneje vprašal Lipko, če bosta igrala. Rok je pa že spet bil začuden, pa je rekel: »Drevo, ki igra košarko?« Pol se je pa počohal po glavi. Pol je pa rekel: »No, prav, bom igral s tabo.« Pol, pol sta pa igrala pa je enkrat Lipko zadel pa je Rok bil malo slabši. Pol je pa enkrat Lipko bil malo slabši pa je Rok bil malo boljši. Pol, ko je kmalu mogel Lipko it, pol pa mu ... Pol zvečer je neki Rok povedal: »A se lahko še jutri vidva?« Pa je rekel Lipko: »Ne, ker bo jutri en večer, tak praznik skoraj isto.« Pol, pol je pa rekel: »Kaj pa bo?« Pol mu je pa Lipko povedal. Pol je pa rekel, da bo tukaj zvečer ena tekma, listavci proti iglavecem. Pol je pa rekel Rok: »Tega pa ne zamudim.« Pol je pa prišel, pol, pol pa so prišli gor igralci pa so igrali. Pol je pa ena jelka se spotaknila ob Borovo nogo, pol se je pa zaletela v enega Ceneta pa si je polomila vejo. Pol jo je pa Rok peljal na klopco pa so iskali zamenjavo pa je niso našli. Pol je pa Lipko rekel: »Kaj pa, če bi Rok igral?« Pol je pa neki Bor govoril, pol je pa rekel: »Naj igra.« Pol so pa igrali. Pol sta pa Lipko pa Rok švigala med njimi. Pol na koncu je pa Lipko se obrnil pa podal Roku pa je vrgel žogo v zrak, Rok je pa šel za njo pa je dal koš. Pol je pa sodnik piskal konec tekme pa so jim vsi čestitali. Najbolje je pa bilo, ko jim je čestital tisti Bor, pol so pa peli pa plesali. Pol sta pa Jelka pa tisti Lipko zaplesala pa, pa, pa so vsi bili tako začudeni, ko znata tako veliko, dobro plesati.

07 (M)

Ko je bilo staro igrišče pa, pa, pa, pa ni bilo nobenega. Pa klopce so se razpadle. Pa, pa tam ko so bili koši, ko je bil, ko je bil koš, ni bilo mreže. Pa je samo, pa je samo, samo tisti, pa je samo Rok hodil na to igrišče igrat pa je bil sam. Pa so mu rekli, da je še premajhen, da bi to igral. No in pol je vrgel koš. Pol je kar šlo v grmovje in, in, in žogo mu je, nekdo mu je vrgel žogo iz grmo.. Nekdo mu je vrgel žogo pred noge in potem jo je, in potem jo je že spet vrg., je že spet vrgel v grmovju pa mu je že spet prišla pred noge. Pol je poklical, kdo se skriva. Pol, pol se ni nihče javil. Pa je pol Lipko prišel ven

iz grmovja. Pol, pol, pol sta se začela igrati. Je Lipko vprašal: »A se bova igrala z žogo?« In Lipko in Rok sta se šla igrat. Pol je bil, pol je bil čas, da gre Rok domov. Rok ga je vprašal Lipkoto, če lahko tudi jutri zvečer igrata košarko. In Lipko je rekel, da, da ne mo..., da Lipko ne bo mogel igrati, ker, ker bodo bili iglavci pa listavci tam, bodo igrali košarko. Pol, pol, pol je pa Rok šel domov. Pol je pa zvečer prišel na igrišče, pa so drevesa stala okrog njega in so ga gledala. In, in je vprašal, in je rekel, da je on isto listavec, da, ker mu, ker mu skozi govorijo v šoli, da je listavec, ker ima take lase. In pol je rekel, da lahko. Pol so ga gledali v njega pa so rekli, da lahko igra. Pol so igrali. Pol, pol sta pa Lipko pa Rok sta bila tako majhna, da sta lahko hodila. In pol sta zadela koše in pol je bilo konec. In pol so se zabavali, Lipko je s svojo prijateljico zaplesal, pol pa, pol je pa bilo konec.

08 (Ž)

En fantek, ki mu je bilo ime Rok, je zmeraj šel zvečer na igrišče. Sam je hodil na igrišče zaradi tega, ker so rekli, da je še premajhen pa še preumazan. Pol pa enkrat mu je žoga padla v grmovje. Pol, pol iz grmovja, ko je hotel it za grmovje jo iskat, je kar odskakljala ven. Pol jo je, pol jo je pa vrgel tja pa je že spet prišla nazaj. Pa jo je še enkrat vrgel pol pa je hitro stekel do žoge in jo prijel. Pol je pa videl, da jo je še en prijel. Se je pa ful ustrašil. Pol pa je tista stvar rekla: »Jaz sem Lipko in vsak večer te opazujem, kako igraš.« Pol je Lipko rekel: »Ali greva košarko?« Rok je bil še vedno tiho. Je bil začuden, kako drevo govori in potem še rado igra košarko. Pol ga je še parkrat vprašal, če gresta igrat in potem je Rok rekel, da lahko gresta, ne. Pol drug večer pa je rekel, če lahko še jutri igrat pa je rekel, da ne more. Ga je Rok vprašal: »Zakaj?« Lipko pa pol mu odgovori: »Ker imamo v gozdu drevesa poseben, posebno, poseben večer, in da, in da imamo in takrat imamo turnir v košarki.« Pol je pa rekel, če gre lahko tudi on, ne. Rok pa reče: »Samo, če ti dovoliš, da grem.« In pol, in pol je res šel, je videl, da so res igrali. Pol pa si je ena izmed dreves zlomi..., zlomila vejo in je, in so iskali, kdo, kdo bo namesto nje bil. Pa je Lipko rekel, da bi bil lahko Rok. In pol, in pol se je sodnik dolgo časa odločeval, kako bi bilo. In pol je eden izmed listavcev rekel: »Ah, saj je vseeno, če ga imamo ne, saj ne bo nič pripomogel.« Pol pa sta Rok pa Lipko šla na koš metat in onadva sta tud največ zadela. Pol pa je Lipko dal Roku ime, ko je bilo konec tekme, KošoRok.

09 (Ž)

Sredi gozda je stalo itak igrišče, ki je bil čisto ... Koši niso imeli mrež, klopce so bile polomljene, barva je bila oluščena na koših in noben že več ni dolgo tam igral. Je pa en fant, ki mu je bilo ime Rok, igral košarko tam, ker so mu vsi govorili, da nikoli ne bo mogel igrati košarke, ker je bil premajhen. In pol je pa, pol je pa igral košarko. Pol je pa enkrat vrgel žogo proti grmu in je hotel it iskat, preden je pa šel, se je pa žoga nazaj skotalila. Pol je pa še, pol je bil pa ful začuden, kako naj bi žoga prišla nazaj, če nobenega ni v bližini. In pol je še enkrat vrgel in žoga je spet prišla nazaj. Pol je pa še enkrat vrgel, je pa za njo tekel. Jo je pa prijel in zraven so jo pa prijele še ene lesene roke. In pol je mislil, kdo je to. Pol pa se je ustrašil in stekel na igrišče. Pol je pa ta Lipko rekel, naj se ne boji, da je to samo Lipko. In pol je šel na igrišče in se je ta Rok čudil: »Drevo, ki se premika in govori?« In pol ga je ta Rok vprašal, pol ga je Lipko vprašal, če gre igrat eno tekmo ena na ena, pol se je pa čudil spet: »Drevo, ki zna govoriti, hoditi pa ki igra košarko?« In pol sta se postavila na sredino igrišča pa je Lipko najprej pokazal to, kar zna. Pol pa sta, potem sta pa igrala košarko. In pol, ko sta končala s to tekmo, je rekel Rok, če se bosta še jutri dobila, ampak je Lipko rekel: »Ne, ker je jutri en poseben dan.« In pol je Rok hotel zvedeti, ampak je rekel, če mu noče povedati, da ni treba. Ampak pol mu je povedal, da je jutri poseben dan, ker vsi, ker je na tem igrišču posebna tekma, kjer bodo igrali iglavci proti listavcem. In to ... Pol si je pa Rok mislil, eno drevo, ki igra košarko, hodi in govori, še lahko najdeš, ampak vse pa res ne. In pol je šel domov. In pol je drug dan, ko je bila ura okoli polnoč, je šel Ro..., je šel Rok to gledati. Se je skrival za drevesom. Sodnik, sodnik, tale hl.. Štor je pa predstavil ekipi, najprej iglavce in potem še listavce. In pol so začeli igrati tekmo. Med njimi, med listavci je pa bil tudi Lipko. Pol so pa začeli igrati tekmo. Si je pa en od listavcev poškodoval nogo, ki se spotaknil od kapetana od iglavcev in potem je ta Rok stekel tja in temu drevesu pomagal iti do klopce. Pol so pa rabili še enega košarkaša, da bi bil pri listavcih. In pol so zbrali, in pol so malo čakali, pol je pa rekel Lipko, da bi lahko bil Rok v njihovi ekipi. In pol so še malo, in pol so malo še čakali, potem je pa Lipko ... Pol je pa Rok lahko prišel v ekipo in pol, in pol so naprej igrali košarko. In Li.. Pol, pol so pa bolj na sredini igre, so pa vsi, so pač igrali vsi ... In pol je ta kapit.. Pol je en.. podal ... Pol je ta Li., ja pol je Lipko, je vrgel žogo v zrak in tale Rok je skočil na njega in je šel v zrak in je vzel žogo pa žogo vrgel na koš. In pol je ravno bilo

konec tekme in so listavci zmagali in pol so si vsi čestitali. Še ta kapitan Bor je čestital temu Lipku pa Roku, ker so dobro igrali.

10 (Ž)

Najprej je na igrišču se slišalo neko tapkanje, kot da bi bil glas od žoge. A žoga ni mogla poskakovati sama. Na igrišču pa je bil Li., pa je bil KošoRok. Rad je igral košarko na tistem starem igrišču. Ker je, ker jo je igral sam, si je predstavljal nasprotnike in gledalce. Potem pa mu je žoga ušla v grmovje, a je kar sama odskakljala nazaj. Li.. Rok jo je spet vrغل v grmovje in spet je sama odskakljala nazaj. Potem pa je rekel: Hej, kdo je tam?« Nihče mu ni odgovoril. In spet: »Hej, kdo je tam? Pokaži se!« je drugič rekel pogumno Rok. A odgovorila mu je samo tišina. Potem pa je še enkrat rekel: »Hej, kdo je tam? Pokaži se!« Potem pa je zagledal neko senco in je videl, da je to .. Šele ko je prišel bližje, je videl, da je to drevo. Začudil se je in je rekel: »Drevo, ki govori?« Potem mu je drevo odgovorilo: »Jaz sem Lipko. Rad igram košarko.« In potem se je Rok spet začudil: »Drevo, ki govori in rado igra košarko?« Potem pa je Lipko rekel: »Bi igrala košarko?« A Rok je še vedno razmišljal: »Drevo, ki govori in igra košarko in zdaj bi rad šel z mano igrat košarko?« In je rekel Rok. Mislil je, da sanja. Potem je trikrat pomežiknil, si pomanil oči in videl je še vedno isto. Potem pa je rekel: »Če pa bova, če pa želiš, da igram košarko, pa naj bo.« Potem sta igrala košarko in Lipko pa je s svojimi spretnimi vejami vzel žogo, jo podal in dal koš. Včasih je, je veliko košev dal Rok, Lipko pa manj, ali pa Lipko več košev in Rok manj. Potem, ko sta končala, mu je Lipko pove., je Rok vprašal Lipka: »Ali bova jutri tudi igrala?« Lipko je rekel: »Jutri pa ne bova morala igrati, ker je poseben dan.« Je rekel Lipko. Rok pa je rekel: »Kakšen pa?« Lipko mu je povedal: »To je skrivnost.« Rok je rekel: »Saj mi ni treba povedati.« A Lipko mu je vseeno povedal. »Ko je polna luna, je, se vsa drevesa zberejo tu na igrišču in imajo tekmovanje za košarko.« »Kdo pa igra?« je rekel Rok. »Listavci proti iglavcem igrajo.« Potem je Rok rekel: »A zdaj me pa že hecaš?« »Ne, ne hecam te, jutri lahko pogledaš.« »Ali sem lahko sodnik?« »O, že imamo sodnika.« »Katerega pa?« »Štora, sodnika, sodnik Štor bo jutri sodnik.« Potem pa se je Rok že res malo čudil. »No, pridi pogledat jutri.« Drug, drugo, drugo, drug večer pa je šel Rok pogledat, ali se to res dogaja. Šel je pogledat. Videl je, videl je iglavce, listavce, tribune so bile polne gledalcev. In potem se je začela tekma. Potem pa se je... Listavci so igrali, listavci so si želeli, da bi tudi zmagali, a izgledalo je, da so iglavci res zelo čudni danes.

Potem pa je ... Potem pa si je listavec spodvil no., spodvil vejo in tudi drevesa je to zelo bolelo. Rok je stekel hitro tja in pomagal listavcu na klopco. Potrebovali, potrebovali so ... Potrebovali so novega igralca, a vse je bilo tako strah, da si bi tudi oni spodvili nogo. Potem je Lipko rekel: »Kaj pa, če bi Rok igral z nami?« »Ampak on ni ravno drevo in listavec, je rekel.« »Saj imam ... Na gla.. Saj mi očka, saj mi sošolci pravijo, da sem kuštravec in očka tudi.« »Ampak to še potem« ... Je sodnik rekel: »To še ne pomeni, da si drevo.« Potem je rekel Rok: »Mama mi piše liste, da moram pospraviti sobo in celo zunaj rabim liste.« Potem pa je ... Potem pa so Roka sprejeli. Igrali so košarko, a Lipko in Rok sta bila zelo hitra. Zato, zato so se iglavci, trije iglavci kar zapletli skupaj. A Lipko in Rok sta hitro mimo njih švignila, a ni nihče vedel, kdo ima žogo, Lipko ali Rok. Potem pa je Lipko dal koš in tudi Rok. Potem se je kmalu igra končala, zmagali so listavci. Potem pa je rekel Lipko: »Tako si bil dober in tako dobro košarko igraš, da te lahko imenujem kar KošoRok«, se je nasmehnil Lipko. Potem pa je, so vsi iz tribun navija., so bili veseli, da so listavci zmagali, kajti iglavci so bili tudi zelo ostri in močni. Tako se zgodbica konča.

11 (Ž)

Rok je bil žalosten, ker ga drugi otroci niso pustili na taka bolj bogata igrišča. Je pa hodil na eno revno igrišče, je bilo že skoraj vse polomljeno, vsak večer. Pol je pa v grmu nekaj zašelestelo. Mu je tja ušla žoga pa je priletela nazaj. Pol je pa vprašal, kdo je tam, pa ni bilo nič. Pol je pa prišel ven Lipko. Pol je pa rekel, da še nikoli ni videl takega drevesa. Pa sta igrala skupaj košarko. Pol je pa ta Rok rekel, da lahko še večkrat igrata. Ampak je Lipko rekel, da jutri ne, ker imajo eno zabavo. Pol mu je pa Lipko povedal, kaj. Pa mu je povedal, da bodo igrali tekmo. Pol so pa drevesa tako občudovala, kako igrajo, da Roka sploh niso opazili. Ampak Lipko je bil pa tudi v listnati ekipi, Rok pa tega ni vedel. Pol je pa en iz listnate ekipe, si je zlomila ro.. vejo, pol je šel pa Rok nadomeščat. Je šel Rok nadomeščat, pol so pa zmagali.

12 (M)

Na starem igrišču je bilo vse staro pa mreže ni bilo. Pa Lipko pa tisti KošoRok sta prišla na to igrišče, pol je pa Lipko vrgel žogo v grm, pol je pa prišla žoga mu nazaj. Pol je pa prišel drevo ven. Pa so igral, zaigrali eno košarko. In ko so igrali košarko, so prišli ... Pol je pa, ko so igrali košarko, je Lipko rekel, KošoRoku, KošoRok je rekel Lipku, da bo, da bodo ... Da če je polna luna, da igrajo košarko pa pride sodnik pa listavci pa

drevesa. Pa je tisti vprašal, KošoRok ga je vprašal Lipka: »A prideva potem na to, na to igrišče, da vidimo?« Pol je pa Lipko rekel, da ja, da bodo prišli. In ko so prišli, so bili tisti listi in so začeli igrati tekmo. Pol je pa drevo listu zlomil vejo malo, pol je pa ni mogel več igrati pa vsi so se bali, da ne bo še njim zlomil kaj. In zato je vprašal KošoRok Lipka: »A boš ti šel?« On je pa rekel, da bo šel. In je šel igrat, pol, pol so pa oni zmagali.

13 (M)

Neke noči je prišel Rok igrat košarko. Ko je hotel zadeti koš, se je žoga od koša odbila v grm. Na tem grmu je bilo nekaj čudnega. Žoga se je takoj prikotalila spet k njemu. Potem jo je spet vrgel v grm in spet se je odkotalila k njemu. Ni vedel, kaj je. Nato jo je še enkrat vrgel v grm in ji sledil. Rekel je: »Če si tam, se pokaži.« In odgovorila mu je le tišina. Potem je rekel: »Bi igrala ena na ena, če hočeš?« In spet mu je odgovorila le tišina. Nato je, nato je prišel ven. »Nisem grm, ampak ime mi je Lipko.« »Čudno, drevo, ki govori?« se je čudil Rok. Rekel je, videl je, da zna igrati košarko, saj je imel na sebi košarkarski dres. Dal mu je žogo in Lipko jo je odbijal in dal tri koše zapored. Nato sta igrala tekmo ena na ena. Najprej je Rok igral dobro, Lipko malo slabše, potem je Lipko igral dobro in Rok malo slabše. Rok je moral že domov. Rekel je, da se dobita jutri tu. Lipko je rekel, da ne more. Rok ga je vprašal: »Zakaj ne?« »Zato, ker je jutri en velik dan.« »Zakaj je velik?« »Ne vem, če bi ti povedal našo največjo skrivnost.« »Ah, saj ni treba, če nočeš.« »Ne, bom. Jutri je košarkarska tekma med listavci in iglavci. Pridi jutri, če hočeš.« »Seveda.« Drugi dan je Rok res prišel tja. In res so bili ekipa listavcev in iglavcev in tudi sodnik Štor. Nato se je tekma začela. Sodnik je najprej povedal imena skupin. Prvi skupini je ime Iglavci, v njej so iglavci, druga skupina je od Listavcev in notri bo igral tudi Lipko. Rok se je zamislil in rekel: »Če bo res notri, kaj če se mu bodo veje polomile?« Nato se je igra pričela. Zbadali so se in zato se je od listavcev spotaknila ena punca, ki je igrala notri in se je prevrnila na drugega listavca in drugi listavec še na tretjega. Potem si je zlomila nogo punca. Nato ji je en listavec pomagal in ji popravil nogo, a ni mogla več tekMOVATI. »Kaj, če bi Rok tekmoval?« je rekel Lipko. »Ah, to je proti pravilom«, je rekel trener. »Saj mi pravijo potujoči grm in očka pravi, da imam na glavi celo puščavo pa tudi mami mi zmeraj na listke napiše, naj pospravim sobo in tako naprej.« Rok je igral. Lipko in Rok sta šla mimo prvega, drugega, tretjega in četrtega igralca, nato sta dala koš. Lipko se je pomaknil nazaj. Rok je vprašal: »Zakaj.« Lipko je odgovoril: »Zato, da ju bova še enkrat preigrala.«

Nazadnje je bilo izenačeno. Lipko je žogo vrgel proti gor in nastavljal svoje veje tako, da se je Rok lahko povzpel nanje in zgrabil in dal koš. Nato je dal Rok res koš. Ekipa od listavcev je zmagala. Trener od iglavcev je obstal na sredi igrišča, kot da so mu korenine pognale in tudi iglice so mu odpadle, zato je bil na sredi igrišča gol. Nato po tekmi, so vsi govorili, da so bili dobri. Nato je Lipko Roku rekel, da je zdaj po košarkarsko KošoRok. Nato je moral Rok domov. In tako je hodil vsak večer na tisto igrišče, da bi igrala skupaj z Lipkom.

14 (M)

Nek fant, ki mu je bilo ime Rok, je želel igrati košarko, pa ni mogel, ker se noben ni hotel z njim igrati. Pa je šel na eno staro, staro igrišče košarkaško igrišče pa je srečal drevo, ki govori in je želelo igrati košarko z njim. Pa je mislil, da spi, pa ni spal. Pol je šel gledat veliko tekmo, ko se je eni igralki nekaj zgodilo, je bil nadomestek in so na koncu zmagali, njegovi.

15 (Ž)

Da je Lipko takrat povedal, da ni več Rok, ampak KošoRok ... Lipko je našel žogo pa je od takrat naprej začel igrati. Potem je pa našel ... Postala sta prijatelja. Takrat, ko je hotel povedati od njega skrivnost, je, je rekel, da pravemu prijatelju zaupa, pa mu je povedal skrivnost ... Igrali so košarko, Lisa ali kako ji je ime, si je vejo strgala. Potem so pa namesto nje dali Roka v skupino. Potem ko se je končal, je povedal Lipko, da ni več Rok, ampak KošoRok.

16 (Ž)

Da sta Lipko in Rok igrala košarko pa druga drevesa. Pa ... Da je bila čista tišina in se je slišal odboj žoge. Potem je Lipko šel pogledat, kdo odbija žogo. Potem se je Rok, se mu je smešno zdelo, da je, da je, da drevo igra košarko. Igrala sta košarko. Potem pa zvečer je Lipko Roka povabil, da bodo igrali vsi skupaj z drevesom. Potem so pa igrali pa potem, ko so, potem ... Smreka pa še drugi iglavci so igrali pa Štor je bil sodnik. Da sta Lipko pa Rok pa še ne vem kateri zmagali.

17 (M)

Zgodba se je začela na enem igrišču, gor je igral en fantek po imenu Rok. In je vsak večer igral košarko tam. Potem mu je enkrat žoga padla v grmovje, potem je žoga priletela nazaj. Potem jo je spet vrgel in je spet priletela nazaj. Potem je pa še sam šel in je videl neko tako, eno drevo. Pol je pa ven zbežal iz grmovja. Pol je pa tisto drevo ven prišlo, je pa rekel, da mu je ime Lipko. Pol ga je pa vprašal, če bi z njim eno tekmo odigral. Sta pa igrala. Pol sta se pa vsak dan dobivala na tistem igrišču. Pol ga je pa enkrat vprašal, če še enkrat prideta pa je rekel, Lipko je pol rekel: »Ne.« Pol pa je rekel, da mu ne sme zaupati tiste skrivnosti. Pol, pol mu je pa povedal skrivnost, da eni listavci pa iglavci igrajo na igrišču na leto. Pol je pa Rok vprašal, če je lahko on sodnik, pa je reku Lipko, da že imajo sodnika, je Štor. Pol, pol, pol na tekmi so igrali pa listavci pa iglavci. Sodnik Štor je vrgel žogo, pol se je pa igra začela, se je pa en igralec poškodoval. Je šel pa Rok noter v igro. Pol sta pa Lipko pa Rok sta zabila ogromno košev. So pa zmagali.

18 (Ž)

Am Lipko ... Nekoč je bilo eno osamljeno igrišče in en fantek Rok je skozi prihajal k njemu, ker ga noben ni sprejel na lepa igrišča. Vsi so igrali tam pri lepih takih, nihče pa ni igral pri tem ta starem. Pol je pa enkrat bilo eno grmovje in je on, in je Rok vrgel žogo v to grmovje, proti tem grmovju. Pol je pa prišla nazaj do njega. Pa je spet vrgel pa je spet prišla do njega. Pol je pa vprašal: »Kdo meče to žogo?« Pol je pa spet vrgel, pa je že rekel bolj odločno: »Kdo to meče? Ne skrivaj se mi več!« Pol je pa žogo vrgel pa je stekel hitro za njo in pol se jo je prijel. Pol se je pa tudi Lipko tega prijel. Pol sta oba dva držala žogo. Pol sta se spoznala, pa sta skupaj trenirala. Pol sta bila ful hitra. Pol so pa imeli ... Je Lipko rekel: »A ti povem nekaj?« Pa je rekel Rok: »Če nočeš, ni treba.« Pa je Lipko rekel: »Da na zele.,. na zeleno luno pridejo drevesa pa imajo ravno tukaj tekmo in je tu, je boj tukaj.« Pa je rekel, da lahko pride. Pol se je ta nasmehnil Rok in pol je prišel pa so drevesa imela boj. Pa je Štor govoril imena od iglavcev, pol je pa tudi od listavcev še povedal. Pa je rekel, da je z njimi en nov, Lipko. In pol je ena, en iglavec je pa..., padel in je, si je zlomil eno vejo pa je Rok hitro ji šel pomagat. Pol je pa Rok z njimi igral in pol so skupaj igrali. In Lipko pa Rok so bili ful hitri, zato so se lahko izmuznili. In pol so jih čisto zapletli na sredini. in Lipko je dal roku, da lahko stopi na njegove liste, krošnjo, in da se lahko odrine. Pol se je pa odrinil in je žogo vrgel v koš.

19 (M)

Bil je Rok, ki je rad igral košarko. Pa je hotel igrati s starejšimi, samo mu niso dovolili, ker so govorili, da je premajhen. Pol je pa vedno na enem zapuščenem igrišču vedno sam igral in si predstavljal nasprotnike. Enkrat mu je pa žoga padla v grmovje pa se mu je kar naenkrat vrnila nazaj. Pa je še enkrat vrgel tja, pa je spet prišla nazaj. Pa je rekel ... Strah ga je bilo, pa je bil tako rekel, da kdo je tam, pa ni nič nihče odgovoril. Pol je že malo bolj pogumno rekel pa ni bilo nobenega. Pa je še enkrat vrgel žogo pa se je spet vrnila nazaj. Pol je pa še enkrat vrgel žogo pa je šel sam za njo. Pa je rekel: »Pridi, bova igrala.« Pa je prišel ven Lipko pa sta igrala košarko vsak večer. Pol ko, ko je pa enkrat rekel Lipko, da ne more, ker imajo en, ker je nek poseben večer. Pa je pa rekel Rok: »Kakšen poseben večer?« Lipko je pa rekel nazaj: »Ne vem, ne smem ti povedati. Če te pa res zanima, ti pa bom povedal.« Pa mu je povedal, da bodo košarko igrali, iglavci proti listavcem pa da naj pride. Pol je Lipko prišel pa je, pa je čisto nekje na robu gledal, so se najprej listavci predstavili. Pol, ne spomnim se imen, spomnim se pa, da je bil en Trdnjava, ki je samo dvignil roke pa ni mogel nihče priti mimo. Pa kapetan ekipe, ki je imel tako goste iglice, da ni mogla žoga priti mimo njega. Pol so se predstavili še listavci. Pa zdaj je bil prvič med njimi tudi Lipko. Pa je bila ponosna na Lipkoto, ne vem, kako ji je že bil ime, pa je navijala za njega. Pol si je pa eni v listavcih veja zlomila pa je šel Rok igrati. Pa sta Lipko pa Rok preigrala listavce pa so zmagali. Na koncu, čisto, čisto, čisto na koncu je pa, se je pa Lipko postavil pod koš, dvignil veje, Rok je vrgel žogo v zrak, skočil nanj, na njegove veje pa zabil koš, ujel žogo in zabil koš. Pol mu je pa Lipko rekel, da ni več Rok, ampak da je že kar KošoRok.

20 (M)

Da Rok je bil na enem igrišču, ki je bilo ful zapuščeno. Pol pa, pol je vrgel, pol je zgrešil koš, žoga je šla v grmovle. Nenadoma je prišla nazaj, no pričakovala do Roka. Rok je še enkrat, je vrgel v grmovle in pogledal. Žoga je spet priskakovala, jo je vrgel in začel leteti po njo. Nato jo je vzel in nenadoma je nekatero bitje šlo iz grmovla. Rok je vprašal: »Kdo si ti?« Odgovoril mu je: »Jaz sem Lipko.« Potem so se igrali. »Ali ti znaš igrati košarko?« Lipko je rekel ... Potem je bilo, da sta se skozi igrala, dan za nočjo. Nekatero noč je Rok vprašal: »A bova še jutri tukaj?« Lipko je odgovoril: »Na žalost ne morem.« »Zakaj pa?« je Rok odgovoril. »Zato, ker je posebna večer jutri.« »Zakaj je pa posebna?« je rekel Rok. »Ne smem povedati, ker ni, ker ... Skrivnost je, ker ne smemo

povedati, zato ker je, samo tista drevesa lahko vedo to.« Rok je odgovoril: »Dobro, pa mi ni treba povedati.« Lipko je odgovoril: »Pa če res hočeš tako vedeti,« mu je odgovoril. »To je pomembna noč, kjer se vsa drevesa igrajo. To je samo enkrat na leto.« Rok je odgovoril: »A tudi druga drevesa igrajo košarko?« Lipko je odgovoril: »Ne kar vsi.« Potem je Lipko vprašal Roka, če lahko pride. Rok je odgovoril: »Seveda.« Tisto večeri ni bilo tako igrišče staro, ampak je bilo vse na novo, tako mislim ... Lučke so bile in vse to. Imeli so sodnika Štora in dve ekipi: iglavci proti listavcem. Nato so začeli, nato je Štor rekel: »Brez spotikanja, ker to je največja tekma našega leta, brez lomljenja palic.« Nato so začeli igro. Nato so listavci, no iglavci zlomili listavcu roko, ker ne znam imena od nje. Nato so se vsi spraševali, kdo bi pa lahko igral. Nato je Lipko se spomnil na Roka in je rekel: »Rok lahko igra.« Rok ga je nenadoma pogledal začudeno, no presenečeno, a vsi drevesa njega. Štor se ni, Štor se ni ... Štor ni mislil, da je to dobra ideja, nič ne piše v pravilih. Iglavec je odgovoril, kapetan: »Pa naj igra. Kaj nam pa to majhno drevo lahko naredi?« Lipko in KošoRok sta bila na vseh mestih. Drugače sta bila najhitrejša. Na koncu je Lipko se priklonil, a Rok je pa sam z enim korakom skočil na Lipka in žogo vzel in dal na koš.

21 (Ž)

Da je Rok hotel igrat košarko. Da so se mu potem vsi pravili, da je, da ima tako kakor, lase kakor liste. Pa ko je šel zmeraj zvečer šel košarko igrat, to je neki eno grmovje k je Lipko bil. Pa da potem so imel tekmo. Pa da potem Lipko pa Rok, da sta igrala. Pa da si je iz Lipkove ekipe ena padla na eno, tisto smreko pa da si je potem eno vejo zlomila. Pa da je bil Lipko z eno prijateljico zmeraj gori na enem k sta skupaj rasla. Da so Lipku vsi čestitali pa Roku.

22 (Ž)

Lipko in KošoRok. Rok je šel v ... Nekega ... V gozdu je bilo zapuščeno igrišče, na koših ni bilo, ni bilo mrež, klopce so bile podrte in v ograjah so bile luknje. Roku so govorili, da je premajhen, da igra, in da ne more igrati z njimi, zato je šel poiskati drugo igrišče. Ponoči se splazi in meče na koš. Nekaj razmišl. Žoga je bila v grmu. Pride k njemu. Spet vrže žogo in pride k njemu. Nato reče: »Kdo si?« Nič. »Kdo si, pridi ven!« Spet nič. Nato je poskusil drugače. Žogo je vrgel in letel za njo. A nobenega ni bilo. Nato je rekel: »Pridi, greva igrati!« Niti to ni hotel. A potem je vstal in rekel: »Vsakič te

opazujem, ko tu igraš košarko.« Reče: »Drevo, ki govori? Saj sanjam.« Zaprl je očke in jih spet odprl in rekel je: »Ne sanjam, to se mi je res zgodilo.« In reče: »Jaz sem Lipko, pozdravljen!« »Lipko? Saj si samo kup dreves.« Na glavi je imel samo listje in bil je drevo. Rekel je Lipko: »Greva igrati, bolje je za enega kot za, bolje, da igrava skupaj, kot posebej.« Nato je rekel: »V redu.« Rok je rekel: »Super, pa greva igrat.« »No, v redu.« Nato sta šla igrat. Rok je vsakič ponovil: »Pridi, jutri se vidiva.« Nato je Lipko rekel: »Ne morem jutri. Jutri imamo samo na eno leto. Na eno leto imamo v gozdu tekmovanje med iglavci in listavci. Lahko pride.. Ne povem ti, kaj je to.« »Saj ni treba, če želiš.« »Enkrat v mesecu imamo zeleni, zeleni dan. Dobimo se z listavci in iglavci in tekmujemo med sabo in dobimo tudi pokal.« »Pokal?« Rok se je smejal in smejal, ni verjel tem pravljičam. Pa je rekel: »Pridi jutri, povabim te.« Jutri je prišel. Ponoči. In nato je videl. »Saj to ne morem verjeti.« Na tribunah so sedeli listavci in iglavci, sodnik je bil štor. »Saj to je štor.« Nato je rekel: »Pozdravimo iglavce!« Povedal je, kateri so in kako jim je ime. Nato je dal še listavcem. Rekel je: »Tu notri je še Lipko.« Rok je rekel: »Lipko? Saj ga bodo speštali!« Nato je sodnik Štor vrgel v zrak žogo in so začeli. Ena od listavcev si je zvila vejo. Nato so rekli: »Lahko koga zamenjamo.« Nihče si ni upal, saj mogoče se tudi njim to zgodi. In nato je Lipko rekel: »Rok!« »Rok?« »Rok lahko z nami igra, saj z mano zmeraj igra, dober je košarkaš.« Nato je rekel: »V redu, bom pa z vama, bom pa igral.« In potem sta igrala. Lipko in Rok sta bila tako dobra, da so premagali iglavce. Dobili so svetovni pokal. In nato so rekli iglavci: »Drugič bomo mi boljši, zato, ker danes nismo bili, ker si je od vas ena poškodovala nogo. Drugič bomo pa mi bili boljši od vas in dobili ta pokal. Nato je rekel: »To moramo vsakič ponoviti.«

23 (Ž)

Rok je šel na igrišče vsak večer. Pa je en večer slišal nekaj. Pol je pa, je vrgel na koš ... Je hotel vreči na koš pa se je odbila. Pol je, pol mu pa šla žoga v grmovje pa je prišla nazaj. Potem jo je vrgel spet tja pa je vrgel nazaj. Pol je pa ... Pol je pa prišel iz grmovja drevo, ko mu je ime bilo Lipko. Pa sta pol se nekaj časa gledala. Pol sta pa šla igrat košarko. Pa se je Rok začu.. čudil, da je to živo drevo pa da govori pa zna igrati košarko. Pol sta se pa zmenila, da bosta vsak večer prišla. Pol je pa Lipko povedal, da je jutri posebna n., poseben večer. Pa je ... Pol je pa rekel, da ne sme tega povedati drugemu, ampak je vedel, da lahka prijateljem vse zaupa. Pol je pa mu povedal, kaj je, da imajo tekmo, ta zadnji dan zelenega mesca. Pol je pa prišel na to tekmo pa je bil

začuden, koliko velikih dreves je. Pa da so igrali košarko. Pol je pa sodnik Štor rekel, vrgel žogo pa se je začela tekma. Pol je pa padla Breza. Pol je pa Štor bil, Štor ni vedel, kaj naj naredi. Pa je Lipko rekel, da lahko Rok igra namesto Breze. Pol je pa sodnik še razmislil, pol je pa rekel, da ni listavec pa je Rok rekel, da je, zato ker mu mami skozi piše listke pa ker rad lista knjige. Pol je pa Bor rekel sodniku, da lahko igra. Pol je pa igral. Pol pa iglavci niso vedeli, kaj naj, koga naj lovijo, ker sta bila ona dva tako hitra. Jelka je pa navijala za listavce. Pol je pa mamica rekla, da naj da vzpodbudo ekipi iglavcev. Pa je rekla, da je ravno hotela reči.

24 (Ž)

Ko je šel Rok, ko je šel Rok na igrišče pa je potem videl Lipkota. Pa je vprašal če, Lipko, če bi z njim igral. Pa je pol, pol je pa KošoRok rekel, da z drevesom ni nikoli igral. Pol mu je rekel Lipko, da naj pride, da ga je, povabil ga je, da naj pride na igrišče. Potem je pa šel. Pol pa ga je, so ga ta večji drevesi, niso nikoli igrali s tako majhnim. Pa je pol Štor reku, naj igra z njimi. Pol je pa rekel KošoRok, da ni, da ni KošoRok k mu skozi mama piše listke, da naj pospravi sobo. Pa očka ga za..., da ima pravo goščavo na glavi. Pa potem rekel Lipko, da je dober prijatelj. Pa je pol, so mu ta večji drevesi čestitali KošoRoku. Pa je pol ... Potem je mu reku Lipko, da je, da ne bo več navaden fantek, ampak bo zdaj KošoRok. Pa mu je pol še Lipko rekel, da lahko vsakič tudi pride na igrišče.

6.2. ANALIZA BESEDIL GLEDE NA KOHERENTNOST IN KOHEZIVNOST

OTROK 1 – Ž

Koherentnost: Zgodba s strukturo, ki vsebuje enostavno časovno nizanje dogodkov (3)

Primer: Lipko in, in ... Lipko in Rok sta odšla na igrišče igrat košarko. Potem je, je, je bila že tema. In potem je, so, sta se igra., sta metala na koše.

Kohezivnost:

A) Tematska razporeditev:

Linearna razporeditev brez tematskih preskokov (2)

Primer: Lipko in, in ... Lipko in Rok sta odšla na igrišče igrat košarko. Potem je, je, je bila že tema. In potem je, so, sta se igra., sta metala na koše.

B) Sredstva, s katerimi ohranjamo referenco:

Dobesedno ponavljanje (1)

Primer: Potem je pa Lipka al Lipko, Lipko, Rok zagled.. zagledal grm, ko se premika. Pa je mislil, da je pošast, v resnici je bil pa Lipko.

OTROK 2 – M

Koherentnost: Zgodba s strukturo, ki vsebuje opise misli in čustev junakov ter odnosov med njimi (4)

Primer: Pol je pa rekel: »No, ok, če, če mi pa nočeš res povedati, pa mi nič ne povej.« Potem je pa rekel: »Ah, saj te zanima, saj ti bom povedal.« Pol mu je pa rekel: »To je vsako leto, se zgodi ob polni luni. Pa pol nastane košarsko tekmovanje. Pa iglavci proti listavcem igrajo.« Pol pa, pol se je pa nasmehnil Rok, pa je rekel: » A še kar, kar leseni pokal?« Potem se je zasmeljal in je rekel Lipko: »Ja, kar leseni pokal. Pridi, če ne verjameš.«

Kohezivnost:

A) Tematska razporeditev:

Linearna razporeditev brez tematskih preskokov (2)

Primer: Nato se je začelo. Potem je rekel sodnik: »Začne se.« Potem je vrgel žogo visoko v zrak. Potem jih je naštel iglavce, potem še listavce. Potem se je pa igra začela.

B) Sredstva, s katerimi ohranjamo referenco:

Ponavljjanje z zaimki, nadpomenkami, podpomenkami (2)

Primer: Najprej je tisti, najprej je Rok. Nihče se ni hotel igrati z njim. Pol sta pa prišla Lipko pa KošaRok. Potem sta pa pogledala čez grm. Pol je pa Rok mislil, da ga nekdo gleda. Pa to, to pa ni vedel, ane.

OTROK 3 – M**Koherentnost: Zgodba s strukturo, ki vsebuje opise misli in čustev junakov ter odnosov med njimi (4)**

Primer: Ko je pa prišel, so pa igrali pa sta Lipko pa Rok vse iglavce tuk pre..., tuk hitra sta bila, da so malo bili zmešani. In pol pa, pol sta pa dala koše in pol, pol, pol so bili pa vsi veseli.

Kohezivnost:

A) Tematska razporeditev:

Linearna razporeditev brez tematskih preskokov (2)

Primer: Ko je pa prišel, so pa igrali pa sta Lipko pa Rok vse iglavce tuk pre..., tuk hitra sta bila, da so malo bili zmešani. In pol pa, pol sta pa dala koše in pol, pol, pol so bili pa vsi veseli.

B) Sredstva, s katerimi ohranjamo referenco:

Ponavljjanje z zaimki, nadpomenkami, podpomenkami (2)

Primer: Da, ko je Rok bil popoldne odzuni, da so rekli, da je premajhen. Ko je bil pa pol zvečer, je pa sam ... Pol pa, potem je pa ta Lipko pa bil neki v grmovji. Pol je pa enkrat slišal to, je pa pogumno rekel, de, de, da naj se gre igrat. In pol je pa Lipko ven prišel, pol je pa mislil, kako lahko drevo govori pa zna košarko igrat.

OTROK 4 – M

Koherentnost: Zgodba s strukturo, ki vsebuje enostavno časovno nizanje dogodkov (3)

Primer: Pol je pa Lipko povedal, da ko je polna luna, da, da bodo imel tekmo. Pol je pa Rok prišel. Si je pa en listavec zlomil vejo in pol je Rok zamenjal. Pol so pa z Lipkom pa drugi so zmagali tekmo.

Kohezivnost:

A) Tematska razporeditev:

Linearna razporeditev brez tematskih preskokov (2)

Primer: Pol je pa Lipko povedal, da ko je polna luna, da, da bodo imel tekmo. Pol je pa Rok prišel. Si je pa en listavec zlomil vejo in pol je Rok zamenjal. Pol so pa z Lipkom pa drugi so zmagali tekmo.

B) Sredstva, s katerimi ohranjamo referenco:

Dobesedno ponavljanje (1)

Primer: Pol je bil, pol pa sta Lipko pa Rok sta obadva prijela žogo. In pol jo je Rok spustil pa šel nazaj na igrišče, se je ustrašil. Pa sta pa začela igrati. Pol sta pa vsak dan igrala, pa je Rok hotel, pol pa en dan pa ni. Pol je pa Lipko povedal, da ko je polna luna, da, da bodo imel tekmo. Pol je pa Rok prišel.

OTROK 5 – Ž

Koherentnost: Zgodba s strukturo, ki vsebuje opise misli in čustev junakov ter odnosov med njimi (4)

Primer: In je Lipko rekel: »Če ne verjameš, ti ni treba in bodo najboljši listavci in iglavci igrali.« Rok je pa rekel: »Tega pa za nič na svetu ne smem zamuditi.« In je pol zvečer prišel tja in je videl, je videl, koliko dreves je bilo.

Kohezivnost:

A) Tematska razporeditev:

Linearna razporeditev brez tematskih preskokov (2)

Primer: Pol je bil pa tam štor za sodnika pa je rekel, pa je predstavil ekipe: listavci in iglavci. In je videl, da je bil pri listavcih tudi Lipko. In pol so začeli igrati in se je ena, en, en listavec se je pošk.. je zlomil vejo in je, niso našli novega igralca in pol so rekli naj gre Rok igrat.

B) Sredstva, s katerimi ohranjamo referenco:

Ponavljanje z zaimki, nadpomenkami, podpomenkami (2)

Primer: Pa je žogo prijel pa je videl enega, eno drevo, ko govori. Pol je pa hitro zbežal pa žogo pustil. Pol je pa rekel, je prišel pa ta drevo ven pa je rekel: » Nič se ne boj, jaz sem samo drevo, jaz sem Lipko.« Pol pa reče Rok: »Kaj, drevo, ki govori?«

OTROK 6 – M

Koherentnost: Zgodba s strukturo, ki vsebuje opise vzročno-posledičnih odnosov (5)

Primer: Pol so pa igrali. Pol sta pa Lipko pa Rok švigala med njimi. Pol na koncu je pa Lipko se obrnil pa podal Roku pa je vrgel žogo v zrak, Rok je pa šel za njo pa je dal koš. Pol je pa sodnik piskal konec tekme pa so jim vsi čestitali. Najbolje je pa bilo, ko jim je čestital tisti Bor, pol so pa peli pa plesali. Pol sta pa Jelka pa tisti Lipko zaplesala pa, pa, pa so vsi bili tako začudeni, ko znata tako veliko, dobro plesati.

Kohezivnost:

A) Tematska razporeditev:

Linearna razporeditev brez tematskih preskokov (2)

Primer: Pol je pa ena jelka se spotaknila ob Borovo nogo, pol se je pa zaletela v enega Ceneta pa si je polomila vejo. Pol jo je pa Rok peljal na klopco pa so iskali zamenjavo pa je niso našli.

B) Sredstva, s katerimi ohranjamo referenco:

Ponavljanje z zaimki, nadpomenkami, podpomenkami (2)

Primer: Pol na koncu je pa Lipko se obrnil pa podal Roku pa je vrgel žogo v zrak, Rok je pa šel za njo pa je dal koš. Pol je pa sodnik piskal konec tekme pa so jim vsi čestitali. Najbolje je pa bilo, ko jim je čestital tisti Bor, pol so pa peli pa plesali.

OTROK 7 – M

Koherentnost: Zgodba s strukturo, ki vsebuje enostavno časovno nizanje dogodkov (3)

Primer: Pol so igrali. Pol, pol sta pa Lipko pa Rok sta bila tako majhna, da sta lahko hodila. In pol sta zadela koše in pol je bilo konec. In pol so se zabavali, Lipko je s svojo prijateljico zaplesal, pol pa, pol je pa bilo konec.

Kohezivnost:

A) Tematska razporeditev:

Linearna razporeditev brez tematskih preskokov (2)

Primer: Pol je bil, pol je bil čas, da gre Rok domov. Rok ga je vprašal Lipkoto, če lahko tudi jutri zvečer igrata košarko. In Lipko je rekel, da, da ne mo..., da Lipko ne bo mogel igrati, ker, ker bodo bili iglavci pa listavci tam, bodo igrali košarko.

B) Sredstva, s katerimi ohranjamo referenco:

Ponavljjanje z zaimki, nadpomenkami, podpomenkami (2)

Primer: Pol, pol, pol je pa Rok šel domov. Pol je pa zvečer prišel na igrišče, pa so drevesa stala okrog njega in so ga gledala. In, in je vprašal, in je rekel, da je on isto listavec, da, ker mu, ker mu skozi govorijo v šoli, da je listavec, ker ima take lase.

OTROK 8 – Ž**Koherentnost: Zgodba s strukturo, ki vsebuje opise vzročno-posledičnih odnosov (5)**

Primer: En fantek, ki mu je bilo ime Rok, je zmeraj šel zvečer na igrišče. Sam je hodil na igrišče zaradi tega, ker so rekli, da je še premajhen pa še preumazan. / .../ In pol, in pol se je sodnik dolgo časa odločeval, kako bi bilo. In pol je eden izmed listavcev rekel: »Ah, saj je vseeno, če ga imamo ne, saj ne bo nič pripomogel.« Pol pa sta Rok pa Lipko šla na koš metat in onadva sta tud največ zadela.

Kohezivnost:

A) Tematska razporeditev:

Linearna razporeditev brez tematskih preskokov (2)

Primer: In pol, in pol se je sodnik dolgo časa odločeval, kako bi bilo. In pol je eden izmed listavcev rekel: »Ah, saj je vseeno, če ga imamo ne, saj ne bo nič pripomogel.« Pol pa sta Rok pa Lipko šla na koš metat in onadva sta tud največ zadela.

B) Sredstva, s katerimi ohranjamo referenco:

Ponavljjanje z zaimki, nadpomenkami, podpomenkami (2)

Primer: En fantek, ki mu je bilo ime Rok, je zmeraj šel zvečer na igrišče. Sam je hodil na igrišče zaradi tega, ker so rekli, da je še premajhen pa še preumazan. Pol pa enkrat mu je žoga padla v grmovje. Pol, pol iz grmovja, ko je hotel it za grmovje jo iskat, je kar odskakljala ven.

OTROK 9 – Ž

Koherentnost: Zgodba s strukturo, ki vsebuje opise vzročno-posledičnih odnosov (5)

Primer: Pol so pa začeli igrati tekmo. Si je pa en od listavcev poškodoval nogo, ki se spotaknil od kapetana od iglavcev in potem je ta Rok stekel tja in temu drevesu pomagal iti do klopce. Pol so pa rabili še enega košarkaša, da bi bil pri listavcih. In pol so zbrali, in pol so malo čakali, pol je pa rekel Lipko, da bi lahko bil Rok v njihovi ekipi.

Kohezivnost:

A) Tematska razporeditev:

Linearna razporeditev brez tematskih preskokov (2)

Primer: In pol je šel domov. In pol je drug dan, ko je bila ura okoli polnoč, je šel Ro..., je šel Rok to gledati. Se je skrival za drevesom. Sodnik, sodnik, tale hl.. Štor je pa predstavil ekipi, najprej iglavce in potem še listavce.

B) Sredstva, s katerimi ohranjamo referenco:

Ponavljjanje z zaimki, nadpomenkami, podpomenkami (2)

Primer: Pol je pa še enkrat vrgel, je pa za njo tekkel. Jo je pa prijel in zraven so jo pa prijele še ene lesene roke. In pol je mislil, kdo je to. Pol pa se je ustrašil in stekel na igrišče. Pol je pa ta Lipko rekel, naj se ne boji, da je to samo Lipko. In pol je šel na igrišče in se je ta Rok čudil: »Drevo, ki se premika in govori?«

OTROK 10 – Ž

Koherentnost: Zgodba s strukturo, ki vsebuje opise vzročno-posledičnih odnosov (5)

Primer: Najprej je na igrišču se slišalo neko tapkanje, kot da bi bil glas od žoge. A žoga ni mogla poskakovati sama. Na igrišču pa je bil Li., pa je bil KošoRok. Rad je igral košarko na tistem starem igrišču. Ker je, ker jo je igral sam, si je predstavljal nasprotnike in gledalce. Potem pa mu je žoga ušla v grmovje, a je kar sama odskakljala nazaj.

Kohezivnost:

A) Tematska razporeditev:

Linearna razporeditev brez tematskih preskokov (2)

Primer: . Igrali so košarko, a Lipko in Rok sta bila zelo hitra. Zato, zato so se iglavci, trije iglavci kar zapletli skupaj. A Lipko in Rok sta hitro mimo njih švignila, a ni nihče vedel, kdo ima žogo, Lipko ali Rok.

B) Sredstva, s katerimi ohranjamo referenco:

Ponavljanje z zaimki, nadpomenkami, podpomenkami (2)

Primer: Začudil se je in je rekel: »Drevo, ki govori?« Potem mu je drevo odgovorilo: »Jaz sem Lipko. Rad igram košarko.« In potem se je Rok spet začudil: »Drevo, ki govori in rado igra košarko?« Potem pa je Lipko rekel: »Bi igrala košarko?« A Rok je še vedno razmišljal: »Drevo, ki govori in igra košarko in zdaj bi rad šel z mano igrat košarko?«

OTROK 11 – Ž

Koherentnost: Zgodba s strukturo, ki vsebuje opise vzročno-posledičnih odnosov (5)

Primer: Pol je pa ta Rok rekel, da lahko še večkrat igrata. Ampak je Lipko rekel, da jutri ne, ker imajo eno zabavo. Pol mu je pa Lipko povedal, kaj. Pa mu je povedal, da bodo igrali tekmo. Pol so pa drevesa tako občudovala, kako igrajo, da Roka sploh niso opazili. Ampak Lipko je bil pa tudi v listnati ekipi, Rok pa tega ni vedel.

Kohezivnost:

A) Tematska razporeditev:

Linearna razporeditev brez tematskih preskokov (2)

Primer: Rok je bil žalosten, ker ga drugi otroci niso pustili na taka bolj bogata igrišča. Je pa hodil na eno revno igrišče, je bilo že skoraj vse polomljeno, vsak večer.

B) Sredstva, s katerimi ohranjamo referenco:

Ponavljanje z zaimki, nadpomenkami, podpomenkami (2)

Primer: Mu je tja ušla žoga pa je priletela nazaj. Pol je pa vprašal, kdo je tam, pa ni bilo nič. Pol je pa prišel ven Lipko. Pol je pa rekel, da še nikoli ni videl takega drevesa.

OTROK 12 – M

Koherentnost: Zgodba s strukturo, ki vsebuje enostavno časovno nizanje dogodkov (3)

Primer: Na starem igrišču je bilo vse staro pa mreže ni bilo. Pa Lipko pa tisti KošoRok sta prišla na to igrišče, pol je pa Lipko vrgel žogo v grm, pol je pa prišla žoga mu nazaj. Pol je pa prišel drevo ven. Pa so igral, zaigrali eno košarko.

Kohezivnost:

A) Tematska razporeditev:

Linearna razporeditev brez tematskih preskokov (2)

Primer: Na starem igrišču je bilo vse staro pa mreže ni bilo. Pa Lipko pa tisti KošoRok sta prišla na to igrišče, pol je pa Lipko vrgel žogo v grm, pol je pa prišla žoga mu nazaj. Pol je pa prišel drevo ven. Pa so igral, zaigrali eno košarko.

B) Sredstva, s katerimi ohranjamo referenco:

Ponavljanje z zaimki, nadpomenkami, podpomenkami (2)

Primer: Pol je pa drevo listu zlomil vejo malo, pol je pa ni mogel več igrati pa vsi so se bali, da ne bo še njim zlomil kaj. In zato je vprašal KošoRok Lipka: »A boš ti šel?« On je pa rekel, da bo šel. In je šel igrati, pol, pol so pa oni zmagali.

OTROK 13 – M**Koherentnost: Zgodba s strukturo, ki vsebuje opise vzročno-posledičnih odnosov (5)**

Primer: Neke noči je prišel Rok igrati košarko. Ko je hotel zadeti koš, se je žoga od koša odbila v grm. Na tem grmu je bilo nekaj čudnega. Žoga se je takoj prikotalila spet k njemu. Potem jo je spet vrgel v grm in spet se je odkotalila k njemu. Ni vedel, kaj je. Nato jo je še enkrat vrgel v grm in ji sledil.

Kohezivnost:

A) Tematska razporeditev:

Linearna razporeditev brez tematskih preskokov (2)

Primer: Zbadali so se in zato se je od listavcev spotaknila ena punca, ki je igrala notri in se je prevrnila na drugega listavca in drugi listavec še na tretjega. Potem si je zlomila nogo punca. Nato ji je en listavec pomagal in ji popravil nogo, a ni mogla več tekmovati.

B) Sredstva, s katerimi ohranjamo referenco:

Ponavljanje z zaimki, nadpomenkami, podpomenkami (2)

Primer: Žoga se je takoj prikotalila spet k njemu. Potem jo je spet vrgel v grm in spet se je odkotalila k njemu. Ni vedel, kaj je. Nato jo je še enkrat vrgel v grm in ji sledil.

OTROK 14 – M

Koherentnost: Zgodba s strukturo, ki vsebuje enostavno časovno nizanje dogodkov (3)

Primer: Nek fant, ki mu je bilo ime Rok, je želel igrati košarko, pa ni mogel, ker se noben ni hotel z njim igrati. Pa je šel na eno staro, staro igrišče košarkaško igrišče pa je srečal drevo, ki govori in je želelo igrati košarko z njim.

Kohezivnost:

A) Tematska razporeditev:

Linearna razporeditev brez tematskih preskokov (2)

Primer: Pa je šel na eno staro, staro igrišče košarkaško igrišče pa je srečal drevo, ki govori in je želelo igrati košarko z njim. Pa je mislil, da spi, pa ni spal. Pol je šel gledat veliko tekmo, ko se je eni igralci nekaj zgodilo, je bil nadomestek in so na koncu zmagali, njegovi.

B) Sredstva, s katerimi ohranjamo referenco:

Ponavljjanje z zaimki, nadpomenkami, podpomenkami (2)

Primer: Nek fant, ki mu je bilo ime Rok, je želel igrati košarko, pa ni mogel, ker se noben ni hotel z njim igrati. Pa je šel na eno staro, staro igrišče košarkaško igrišče pa je srečal drevo, ki govori in je želelo igrati košarko z njim. Pa je mislil, da spi, pa ni spal. Pol je šel gledat veliko tekmo, ko se je eni igralci nekaj zgodilo, je bil nadomestek in so na koncu zmagali, njegovi.

OTROK 15 – Ž

Koherentnost: Zgodba s strukturo, ki vsebuje enostavno časovno nizanje dogodkov (3)

Primer: Postala sta prijatelja. Takrat, ko je hotel povedati od njega skrivnost, je, je rekel, da pravemu prijatelju zaupa, pa mu je povedal skrivnost ... Igrali so košarko, Lisa ali kako ji je ime, si je vejo strgala. Potem so pa namesto nje dali Roka v skupino.

Kohezivnost:

A) Tematska razporeditev:

Linearna razporeditev s tematskimi preskoki (1)

Primer: Da je Lipko takrat povedal, da ni več Rok, ampak KošoRok ... Lipko je našel žogo pa je od takrat naprej začel igrati. Potem je pa našel ... Postala sta prijatelja.

B) Sredstva, s katerimi ohranjamo referenco:

Ponavljjanje z zaimki, nadpomenkami, podpomenkami (2)

Primer: Postala sta prijatelja. Takrat, ko je hotel povedati od njega skrivnost, je, je rekel, da pravemu prijatelju zaupa, pa mu je povedal skrivnost ... Igrali so košarko, Lisa ali kako ji je ime, si je vejo strgala. Potem so pa namesto nje dali Roka v skupino.

OTROK 16 – Ž**Koherentnost: Zgodba s strukturo, ki vsebuje opise misli in čustev junakov ter odnosov med njimi (4)**

Primer: Potem se je Rok, se mu je smešno zdelo, da je, da je, da drevo igra košarko. Igrala sta košarko.

Kohezivnost:

A) Tematska razporeditev:

Linearna razporeditev brez tematskih preskokov (2)

Primer: Potem pa zvečer je Lipko Roka povabil, da bodo igrali vsi skupaj z drevesom. Potem so pa igrali pa potem, ko so, potem ... Smreka pa še drugi iglavci so igrali pa Štor je bil sodnik.

B) Sredstva, s katerimi ohranjamo referenco:

Dobesedno ponavljanje (1)

Primer: Potem pa zvečer je Lipko Roka povabil, da bodo igrali vsi skupaj z drevesom. Potem so pa igrali pa potem, ko so, potem ... Smreka pa še drugi iglavci so igrali pa Štor je bil sodnik. Da sta Lipko pa Rok pa še ne vem kateri zmagali.

OTROK 17 – M

Koherentnost: Zgodba s strukturo, ki vsebuje enostavno časovno nizanje dogodkov (3)

Primer: Zgodba se je začela na enem igrišču, gor je igral en fantek po imenu Rok. In je vsak večer igral košarko tam. Potem mu je enkrat žoga padla v grmovje, potem je žoga priletela nazaj. Potem jo je spet vrgel in je spet priletela nazaj.

Kohezivnost:

A) Tematska razporeditev:

Linearna razporeditev brez tematskih preskokov (2)

Primer: Pol je pa Rok vprašal, če je lahko on sodnik, pa je reku Lipko, da že imajo sodnika, je Štor. Pol, pol, pol na tekmi so igrali pa listavci pa iglavci.

B) Sredstva, s katerimi ohranjamo referenco:

Ponavljanje z zaimki, nadpomenkami, podpomenkami (2)

Primer: Pol je pa tisto drevo ven prišlo, je pa rekel, da mu je ime Lipko. Pol ga je pa vprašal, če bi z njim eno tekmo odigral. Sta pa igrala. Pol sta se pa vsak dan dobivala na tistem igrišču. Pol ga je pa enkrat vprašal, če še enkrat prideta pa je rekel, Lipko je pol rekel: »Ne.«

OTROK 18 – Ž

Koherentnost: Zgodba s strukturo, ki vsebuje opise misli in čustev junakov ter odnosov med njimi (4)

Primer: Pol sta se spoznala, pa sta skupaj trenirala. Pol sta bila ful hitra. Pol so pa imeli ... Je Lipko rekel: »A ti povem nekaj?« Pa je rekel Rok: »Če nočeš, ni treba.« Pa je Lipko rekel: »Da na zelee., na zeleno luno pridejo drevesa pa imajo ravno tukaj tekmo in je tu, je boj tukaj.« Pa je rekel, da lahko pride. Pol se je ta nasmehnil Rok in pol je prišel pa so drevesa imela boj.

Kohezivnost:

A) Tematska razporeditev:

Linearna razporeditev brez tematskih preskokov (2)

Primer: Pol je pa Rok z njimi igral in pol so skupaj igrali. In Lipko pa Rok so bili ful hitri, zato so se lahko izmuznili. In pol so jih čisto zapletli na sredini. In Lipko je dal roku, da lahko stopi na njegove liste, krošnjo, in da se lahko odrine. Pol se je pa odrinil in je žogo vrgel v koš.

B) Sredstva, s katerimi ohranjamo referenco:

Ponavljanje z zaimki, nadpomenkami, podpomenkami (2)

Primer: Pol je pa spet vrgel, pa je že rekel bolj odločno: »Kdo to meče? Ne skrivaj se mi več!« Pol je pa žogo vrgel pa je stekel hitro za njo in pol se jo je prijel. Pol se je pa tudi Lipko tega prijel. Pol sta oba dva držala žogo. Pol sta se spoznala, pa sta skupaj trenirala. Pol sta bila ful hitra. Pol so pa imeli ... Je Lipko rekel: »A ti povem nekaj?«

OTROK 19– M

Koherentnost: Zgodba s strukturo, ki vsebuje opise misli in čustev junakov ter odnosov med njimi (4)

Primer: Pol so se predstavili še listavci. Pa zdaj je bil prvič med njimi tudi Lipko. Pa je bila ponosna na Lipkota, ne vem, kako ji je že bil ime, pa je navijala za njega. Pol si je pa eni v listavcih veja zlomila pa je šel Rok igrat. Pa sta Lipko pa Rok preigrala listavce pa so zmagali.

Kohezivnost:

A) Tematska razporeditev:

Linearna razporeditev brez tematskih preskokov (2)

Primer: Pa je še enkrat vrgel žogo pa se je spet vrnila nazaj. Potem je pa še enkrat vrgel žogo pa je šel sam za njo. Pa je rekel: »Pridi, bova igrala.« Pa je prišel ven Lipko pa sta igrala košarko vsak večer.

B) Sredstva, s katerimi ohranjamo referenco:

Ponavljanje z zaimki, nadpomenkami, podpomenkami (2)

Primer: Pol ko, ko je pa enkrat rekel Lipko, da ne more, ker imajo en, ker je nek poseben večer. Pa je pa rekel Rok: »Kakšen poseben večer?« Lipko je pa rekel nazaj: »Ne vem, ne smem ti povedat. Če te pa res zanima, ti pa bom povedal.« Pa mu je povedal, da bodo košarko igrali, iglavci proti listavcem pa da naj pride.

OTROK 20 – M

Koherentnost: Zgodba s strukturo, ki vsebuje opise misli in čustev junakov ter odnosov med njimi (4)

Primer: Nato je Lipko se spomnil na Roka in je rekel: »Rok lahko igra.« Rok ga je nenadoma pogledal začudeno, no presenečeno, a vsi drevesa njega. Štor se ni, Štor se ni ... Štor ni mislil, da je to dobra ideja,

nič ne piše v pravilih. Iglavec je odgovoril, kapetan: »Pa naj igra. Kaj nam pa to majhno drevo lahko naredi?«

Kohezivnost:

A) Tematska razporeditev:

Linearna razporeditev brez tematskih preskokov (2)

Primer: Rok je odgovoril: »A tudi druga drevesa igrajo košarko?« Lipko je odgovoril: »Ne kar vsi.« Potem je Lipko vprašal Roka, če lahko pride. Rok je odgovoril: »Seveda.« Tisto večeri ni bilo tako igrišče staro, ampak je bilo vse na novo, tako mislim ...

B) Sredstva, s katerimi ohranjamo referenco:

Ponavljanje z zaimki, nadpomenkami, podpomenkami (2)

Primer: Nato je Lipko se spomnil na Roka in je rekel: »Rok lahko igra.« Rok ga je nenadoma pogledal začudeno, no presenečeno, a vsi drevesa njega. Štor se ni, Štor se ni ... Štor ni mislil, da je to dobra ideja, nič ne piše v pravilih. Iglavec je odgovoril, kapetan: »Pa naj igra. Kaj nam pa to majhno drevo lahko naredi?«

OTROK 21 – Ž

Koherentnost: Zgodba s strukturo, ki vsebuje enostavno časovno nizanje dogodkov (3)

Primer: Da je Rok hotel igrati košarko. Da so se mu potem vsi pravili, da je, da ima tako kakor, lase kakor liste. Pa ko je šel zmeraj zvečer šel košarko igrati, to je neki eno grmovje k je Lipko bil. Pa da potem so imel tekmo.

Kohezivnost:

A) Tematska razporeditev:

Linearna razporeditev brez tematskih preskokov (2)

Primer: Da je Rok hotel igrati košarko. Da so se mu potem vsi pravili, da je, da ima tako kakor, lase kakor liste. Pa ko je šel zmeraj zvečer šel košarko igrati, to je neki eno grmovje k je Lipko bil. Pa da potem so imel tekmo.

B) Sredstva, s katerimi ohranjamo referenco:

Dobesedno ponavljanje (1)

Primer: Pa da si je iz Lipkove ekipe ena padla na eno, tisto smreko pa da si je potem eno vejo zlomila. Pa da je bil Lipko z eno prijateljico zmeraj gori na enem k sta skupaj rasla. Da so Lipku vsi čestitali pa Roku.

OTROK 22 – Ž

Koherentnost: Zgodba s strukturo, ki vsebuje opise vzročno-posledičnih odnosov (5)

Primer: Ena od listavcev si je zvila vejo. Nato so rekli: »Lahko koga zamenjamo.« Nihče si ni upal, saj mogoče se tudi njim to zgodi. In nato je Lipko rekel: »Rok!« »Rok?« »Rok lahko z nami igra, saj z mano zmeraj igra, dober je košarkaš.« Nato je rekel: »V redu, bom pa z vama, bom pa igral.«

Kohezivnost:

A) Tematska razporeditev:

Linearna razporeditev brez tematskih preskokov (2)

Primer: V gozdu je bilo zapuščeno igrišče, na koših ni bilo, ni bilo mrež, klopce so bile podrte in v ograjah so bile luknje. Roku so govorili, da je premajhen, da igra, in da ne more igrati z njimi, zato je šel poiskat drugo igrišče. Ponoči se splazi in meče na koš.

B) Sredstva, s katerimi ohranjamo referenco:

Ponavljjanje z zaimki, nadpomenkami, podpomenkami (2)

Primer: Ena od listavcev si je zvila vejo. Nato so rekli: »Lahko koga zamenjamo.« Nihče si ni upal, saj mogoče se tudi njim to zgodi. In nato je Lipko rekel: »Rok!« »Rok?« »Rok lahko z nami igra, saj z mano zmeraj igra, dober je košarkaš.« Nato je rekel: »V redu, bom pa z vama, bom pa igral.«

OTROK 23 – Ž

Koherentnost: Zgodba s strukturo, ki vsebuje opise vzročno-posledičnih odnosov (5)

Primer: Pol je pa prišel na to tekmo pa je bil začuden, koliko velikih dreves je. Pa da so igrali košarko. Pol je pa sodnik Štor rekel, vrgel žogo pa se je začela tekma. Pol je pa padla Breza. Pol je pa Štor bil, Štor ni vedel, kaj naj naredi. Pa je Lipko rekel, da lahko Rok igra namesto Breze. Pol je pa sodnik še razmislil, pol je pa rekel, da ni listavec pa je Rok rekel, da je, zato ker mu mami skozi piše listke pa ker rad lista knjige. Pol je pa Bor rekel sodniku, da lahko igra. Pol je pa igral.

Kohezivnost:

A) Tematska razporeditev:

Linearna razporeditev brez tematskih preskokov (2)

Primer: Rok je šel na igrišče vsak večer. Pa je en večer slišal nekaj. Pol je pa, je vrgel na koš ... Je hotel vreči na koš pa se je odbila. Pol je, pol mu pa šla žoga v grmovje pa je prišla nazaj. Potem jo je vrgel spet tja pa je vrgel nazaj.

B) Sredstva, s katerimi ohranjamo referenco:

Ponavljjanje z zaimki, nadpomenkami, podpomenkami (2)

Primer: Pol je pa sodnik še razmislil, pol je pa rekel, da ni listavec pa je Rok rekel, da je, zato ker mu mami skozi piše listke pa ker rad lista knjige. Pol je pa Bor rekel sodniku, da lahko igra. Pol je pa igral. Pol pa iglavci niso vedeli, kaj naj, koga naj lovijo, ker sta bila onadva tako hitra.

OTROK 24 – Ž**Koherentnost: Zgodba s strukturo, ki vsebuje enostavno časovno nizanje dogodkov (3)**

Primer: Ko je šel Rok, ko je šel Rok na igrišče pa je potem videl Lipkota. Pa je vprašal če, Lipko, če bi z njim igral. Pa je pol, pol je pa KošoRok rekel, da z drevesom ni nikoli igral. Pol mu je rekel Lipko, da naj pride, da ga je, povabil ga je, da naj pride na igrišče.

Kohezivnost:

A) Tematska razporeditev:

Linearna razporeditev brez tematskih preskokov (2)

Primer: Ko je šel Rok, ko je šel Rok na igrišče pa je potem videl Lipkota. Pa je vprašal če, Lipko, če bi z njim igral. Pa je pol, pol je pa KošoRok rekel, da z drevesom ni nikoli igral. Pol mu je rekel Lipko, da naj pride, da ga je, povabil ga je, da naj pride na igrišče.

B) Sredstva, s katerimi ohranjamo referenco:

Dobesedno ponavljanje (1)

Primer: Ko je šel Rok, ko je šel Rok na igrišče pa je potem videl Lipkota. Pa je vprašal če, Lipko, če bi z njim igral.

6.3. ANKETNI VPRAŠALNIK

VPRAŠALNIK

Spoštovani!

Vsem staršem, ki ste podpisali soglasje za sodelovanje vašega otroka v raziskavi, ki bo del mojega diplomskega dela z naslovom *Pripovedovanje kot kontekst merjenja jezikovne zmožnosti tretješolcev*, sedaj pošiljam kratek vprašalnik. Prosila bi, da ga izpolnite, saj bom le tako lahko izvedla raziskavo.

Pridobljeni podatki bodo uporabljeni le za študijske namene, vam in vašemu otroku zagotavljam popolno anonimnost.

Iskrena hvala, ker ste pripravljeni sodelovati v moji raziskavi.

Tina Centa

1. Ime otroka: _____
2. Letnica otrokovega rojstva: _____
3. Stopnja izobrazbe matere: _____
Stopnja izobrazbe očeta: _____
4. Je slovenščina otrokov materni jezik? DA NE
Če ste obkrožili NE:
a) Kateri je otrokov materni jezik? _____
b) V katerem jeziku se pogovarjate v domačem okolju? _____
5. Število otrok v družini: _____
6. Kateri po vrstnem redu rojstva otrok v družini je otrok, za katerega izpolnujete ta vprašalnik? _____
7. Je vaš otrok hodil v vrtec? DA NE
Če ste obkrožili DA, koliko časa je obiskoval vrtec? _____
8. Ali ima otrok doma na voljo lastno bralno gradivo (pravlјice ipd)? DA NE
9. Ali z otrokom obiskujete knjižnico? DA NE

Datum: